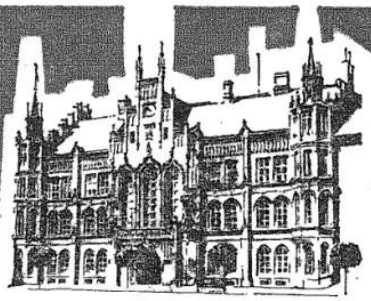
Novobydžovský

Ročník XI.
26. 3. 1984

Číslo 1

ZPRAVODAJ

Z obsahu prvního čísla: Vyznání předsedy MěNV Jiřího Chmelaře ✦ Nový seriál - Jak šli za múzami do světa ✦ Pravidelné rubriky ✦ Soutěž občanských výborů ✦ Dějiny N. Bydžova, IV. část ✦ Po kom jsou pojmenovány ulice našeho města, 5. část ✦ Bydžovské úsměvy Franty Řezníčka ✦ 100 let ochotnické práce v Lužci n. Cidl. ✦ Matrika

BEZ PODPORY A DŮVĚRY OBČANŮ SE PRÁCE NÁRODNÍHO VÝBORU NEOBEJDE

Vstoupili jsme do čtvrtého roku 7. pětiletky a do druhé poloviny volebního programu. Mohu říci, že při plnění úkolů v roce 1983 bylo dosaženo dobrých výsledků. Únorové plenární zasedání MěNV provedlo vyhodnocení závazku a současně projednalo návrh socialistického závazku města na rok 1984. Socialistický závazek města na rok 1983 byl v ekonomicko-sociální části ve všech směrech splněn.

V neinvestiční části akce Z představuje vytvořená hodnota díla částku více jak 4,5 mil. Kčs. V investiční části akce Z byla plánována hodnota díla za 2 mil. Kčs při nákladech 1,5 mil. Kčs. Tento úkol byl splněn. Děkuji prostřednictvím našeho zpravodaje všem, kteří se podíleli na dosažení těchto dobrých výsledků.

VOLEBNÍ PROGRAM JE PROGRAMEM NÁS VŠECH

Do konce volebního období nás čeká ještě splnění celé řady úkolů v oblasti upevňování a rozvoje našeho socialistického zřízení, v uspokojování potřeb našich občanů, vytváření dobrých podmínek v bydlení, službách, školství a kultuře a v dalších oblastech.

Nebude to práce lehká, ale přesvědčil jsem se, že občanská aktivita, lidská obětavost, přináší s sebou obrovské úspěchy zvláště tam, kde se plní úkoly s přesvědčením, že se jedná o dobrou věc pro společnost.

Využívám proto Novobydžovský zpravodaj a chci říci své názory na řešení některých problémů a otázek, které se bezprostředně dotýkají života a rozvoje našeho města a mají rovněž vliv na utváření mínění občanů, jejich vztahu a důvěru v práci MěNV a jeho orgánů. Každý má na řešení problémů různé názory, dává jim odlišné pořadí důležitosti, ale jedno je společné, že všem se jedná o společný cíl — vyřešit daný problém.

O PROBLÉMECH VÍME A BUDEME JE ŘEŠIT

V našem městě se nahromadila celá řada otázek, jejichž řešení by pomohlo k výraznějšímu uspokojování potřeb občanů, ekonomickému a sociálnímu rozvoji města. Není možné vyjmenovat všechno, co nás tíží, co nám znepříjemňuje život. Zaměřím se proto jenom na část, na ty, které vyžadují bezprostřední řešení.

Tak např. v oblasti školství stojíme v současné době před úkolem provést v co nejkratší době výstavbu nového sociálního zařízení ZŠ v Klicperově ulici. Je to pěkná škola, dobře vybavená, ale sociální zařízení je ve velmi špatném stavu. Tato akce má rozhodující důležitost a jsem proto přesvědčen, že její uskutečnění najde plnou podporu nejen u MěNV, rodičů žáků školy, ale i některých místních závodů a provozů.

Nemůžeme být rovněž spokojeni s úrovní stravování v naší školní jídelně, s jejím vybavením i kapacitními možnostmi. Zabezpečit stravování školních dětí v současných podmínkách vyžaduje velké úsilí a obětavost pracovnic jídelny. Proto jednou z prioritních akcí příštího volebního programu je výstavba nového stravovadla.

Letos dokončíme a dáme do užívání Městský dům pionýrů a mládeže. Naše nejmladší generace dostane krásný a důstojný kulturní stánek, ve kterém najde nejen zábavu, ale i poučení. Udělejme proto společně všechno, aby naše děti dostaly tento dárek co nejdříve. Všichni přebíráme velkou odpovědnost za vytváření takových podmínek, aby se naše mládež mohla ještě více vzdělávat.

NAVAZUJEME NA KULTURNÍ TRADICE MĚSTA

Důležitou úlohu ve výchově pracujících a mládeže a ve zvyšování úrovně kulturně-výchovného působení má Městské kulturní středisko. Dosavadní výsledky v uplynulém roce dokazují, že nastoupilo správnou cestu. Změnily se formy činnosti, stoupá úroveň pořádaných akcí, ale i návštěvnost. Ne všechno se ještě podaří tak, jak bychom si přáli, ale dobré výsledky tu již jsou. Lze si jenom přát, aby i novobydžovští občané přispěli svým

Pokračování na str. 3

Z JEDNÁNÍ RADY MĚST NV

22. rada dne 24. 11. 1983

v z a l a n a v ě d o m í

a) zprávu o stavu v realizaci dvou a třístupňového regulačního systému veřejného osvětlení
b) zprávu o připravenosti inventarizace za rok 1983
c) zprávu VLK o zásobenosti nealkoholickými nápoji v prodejnách města
d) zprávu VLK o zajištěnosti oprav soc. zařízení v ZŠ v Klicperově ulici

s c h v á l i l a

a) plnění plánu a rozpočtu na III. čtvrtletí 1983
b) řešení úhrady elektrické energie v sokolovně

23. rada dne 1. 12. 1983

v z a l a n a v ě d o m í

a) vyhodnocení činnosti MIVP MěNV v Novém Bydžově
b) stav v plnění socialistického závazku na r. 1983 a návrh závazku na rok 1984

s c h v á l i l a

a) jednotný plán kulturně výchovné činnosti na rok 1984
b) politicko-organizační zabezpečení 16. plenárního zasedání

24. rada dne 15. 12. 1983

v z a l a n a v ě d o m í

a) plnění plánu investičních akcí Z a technické vybavenosti k rodinným domkům
b) zprávu VLK o připravenosti akcí Z pro rok 1984

s c h v á l i l a

a) pořadník na I. pololetí 1984 včetně pořadníku na zajištění nezbytných služeb
b) dohodu mezi SEŠ a MěNV o výstavbě tělocvičny v akci Z při SEŠ
c) činnost komise JSBVO v roce 1983

25. rada dne 29. 12. 1983

v z a l a n a v ě d o m í

a) projekční a materiálovou připravenost akcí Z a TVRD pro rok 1984

a u l o ž i l a

vedoucímu odboru plánovacího a finančního zařadit do plánu na r. 1984 tyto akce: KZ Sloupno, regulace Mlýnské Cidliny, MDPM, garáž požární stanice, tělocvična SEŠ, Jiráskovo divadlo, střelnice Svazarmu
b) zprávu VLK o hospodaření s prostředky SRPŠ ZŠ

s c h v á l i l a

a) socialistický závazek města na rok 1984

1. rada dne 12. 1. 1984

v z a l a n a v ě d o m í

a) zprávu o dodavatelské a materiálové připravenosti akcí Z a TVRD na r. 1984
b) zprávu o vyřizování připomínek OV za II. pololetí 1983

s c h v á l i l a

a) vyhodnocení socialistické soutěže OV v roce 1983
b) informaci plenárního zasedání MěNV o činnosti jednotlivých komisí
c) sehrání hokejového turnaje k výročí Vítězného února

2. rada 26. 1. 1984

v z a l a n a v ě d o m í

a) komplexní zprávu o průběhu úkolů v modernizaci bytového fondu v Novém Bydžově

s c h v á l i l a

a) zprávu o kyvadlové dopravě mezi integrovanými částmi města
b) přehled o plnění socialistického závazku za rok 1983
c) rámcový měsíční plán práce MIVP
d) vyhodnocení výkonu státní správy na rok 1983
e) plán práce jednotlivých komisí na 1. pololetí 1984
f) plán práce TS na rok 1984
g) zhodnocení JKPVČ za rok 1983

Z plenárního zasedání MěNV

16. plenární zasedání dne 14. 2. 1984

s c h v á l i l o

1. Zprávu o činnosti rady MěNV v období od 15. do 16. plenárního zasedání MěNV a zprávu o plnění usnesení z 15. plenárního zasedání MěNV
2. Zprávu o plnění socialistického závazku města za rok 1983 a konkrétní návrh socialistického závazku v ekonomicko sociální části volebního programu NF na rok 1984
3. Zprávu a vyhodnocení výkonu státní správy za rok 1983
4. Organizační řád MěNV v Novém Bydžově
5. Zprávu o činnosti VLK při MěNV v Novém Bydžově za rok 1983
6. Ustanovení tajemníka správní komise VP s. Jaroslava Vaníčka od 1. 1. 1984
7. Stanovení poplatků ze psů v Novém Bydžově a integrovaných obcích
8. Vyhodnocení jednotného plánu kulturně výchovné činnosti za r. 1983

a d o p o r u č i l o

MěV NF projednat zapojení závodů, provozů, hospodářských organizací působících na území Nového Bydžova do kulturně výchovné činnosti na území města s cílem zkvalitnění této činnosti.

Socialistická soutěž občanských výborů 1983

Jak si vedly občanské výbory v socialistické soutěži? Také v roce 1983 se všech 24 občanských výborů v N. Bydžově zapojilo do socialistické soutěže. Připomeňme si, že tato soutěž má dvě části a hodnotí se oblast politicko organizační a ekonomická a ideově výchovná. Nejvíce sledovanou a také hodnocenou částí je brigádnická činnost. Rok 1983 byl úspěšný i v této části a většina občanských výborů věnovala hodně brigádnických hodin pro společnou věc, aby naše město bylo ještě krásnější. Pro oživení paměti si připomeňme, jak dopadlo hodnocení v roce 1982. První místo patřilo občanskému výboru č. 24, druhé občanskému výboru č. 11 a třetí občanskému výboru č. 19. A jak dopadla socialistická soutěž občanských výborů města Nového Bydžova v roce 1983?

1. OV č. 24 — Sloupno
2. OV č. 19 — Lužec
3. OV č. 11 — předseda Karel Šprinc
4. OV č. 1 — předseda Karel Trojna
5. OV č. 20 — Skochovice
6. OV č. 13 — předseda Jiří Pánek
7. OV č. 5 — V. Komárek
8. OV č. 15 — předseda Josef Nosek
9. OV č. 14 — předs. Vlad. Schejbal
10. OV č. 23 — př. Ladislav Kocourek
11. OV č. 17 — Vysočany
12. OV č. 21 — Stará Skřeněř
13. OV č. 16 — předseda Jiří Vokál
14. OV č. 18 — Zachrašťany
15. OV č. 2 — př. Jiří Řezníček
16. OV č. 8 — předseda Jan Orct
17. OV č. 3 — předseda Milan Kanás
18. OV č. 6 — př. Miroslav Tobiášek
19. OV č. 7 — př. Josef Chocholouš
20. OV č. 4 — předs. Jaroslav Hezký
21. OV č. 9 — předseda Josef Verfl
22. OV č. 10 — př. Miroslav Šádek
23. OV č. 22 — Nová Skřeněř
24. OV č. 12 — předseda Karel Regál

První místo patří i v roce 1983 občanskému výboru ve Sloupně. Tisíce brigádnických hodin odpracovaných na výstavbě kulturního zařízení, letní aktivita mládeže, hodnota díla za téměř 400.000 Kčs je řadí bezpečně na prvé místo. Blahopřejeme a věříme, že se ještě letos sejdeme společně na slavnostním otevření kulturního stánku ve Sloupně.

Blahopřejeme

OV č. 24

K PRVNÍMU MÍSTU

Bez podpory a důvěry občanů se práce Národního výboru neobejde

Pokračování ze str. 1

zvýšeným zájmem o kulturní dění ve městě a dokázali, že Nový Bydžov je městem kulturních tradic.

Máme Jiráskovo divadlo, uvnitř pěkně vybavené a zařízené, které nám mnozí závidí. Chceme ještě dokončit jeho dostavbu a provést novou fasádu. Občané Nového Bydžova a okolí si již postupně zvykli chodit do divadla. Trochu nás mrzí, že naši „Jiráskovci" již dlouhou dobu našim občanům nic nepředvedli, a oni to opravdu uměli a jistě ještě umí. Vždycky bývali v čele kulturního dění ve městě.

Pro pořádání větších společenských akcí ve městě chybí odpovídající prostředí. Stará sokolovna kde máme MěKS, v současné době již nevyhovuje. Nevytváří podmínky, aby pořádané akce většího rozsahu měly dobrou společenskou a estetickou úroveň. Je jisté, že si nemůžeme dovolit postavit pro tyto účely samostatný kulturní dům. Ale mohli bychom při nutné generální opravě staré sokolovny provést její rozšíření a doplnit budovu restauračním zařízením.

Stále se ještě setkávám s názory na využití nové sokolovny, a to jak pro účely tělovýchovy tak pro pořádání společenských zábav. Zastávám názor, že nová sokolovna by měla sloužit výhradně pro tělovýchovu. Naši sportovci a mládež tyto prostory plně využívají.

JAK ZLEPŠIT ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ NOVÉHO BYDŽOVA

Předmětem časté kritiky je současný stav místních komunikací a chodníků. V minulém roce jsme začali s rekonstrukcí Smetanovy ulice. V letošním roce ji dokončíme až k Východočeským cihelnám. Dále v letošním roce počítáme s rekonstrukcí vozovky v ulici Čs. armády. V dalších letech pak s rekonstrukcí v Dukelské a Revoluční ulici. Na opravy a budování komunikací místního charakteru a nových chodníků byl zpracován harmonogram.

S touto problematikou také souvisí otázka zlepšování životního prostředí. MěNV je odpovědný za péči o životní prostředí v okruhu své působnosti a ze zákona mu vyplývá povinnost zajišťovat všechny úkoly a jeho přímou ochranu.

Tolik diskutovaná potřeba čistící stanice odpadních vod z města a zejména z místního závodu ZAZ se již jeví jako reálná. Nejdříve bude stanice sloužit pouze pro ZAZ a potom budeme pokračovat ve výstavbě celoměstské čističky. Vybudováním čistící stanice se otevře možnost další komplexní bytové výstavby v našem městě.

Ke zlepšování životního prostředí může však každý občan přispět i tím, že před svým domkem pečuje o prostranství, záhony, prostě udržuje pořádek. Špatným jevem ve městě jsou úmyslně vytvářené divoké skládky. Často chodíme kolem hromad smetí a nepořádku. V prvé řadě musí každý z nás respektovat a dodržovat ty nejzákladnější předpisy, zásady disciplíny a pořádku a vyžadovat přímou osobní odpovědnost za jejich plnění. V úsilí o ochranu životního prostředí musí MěNV více spolupracovat s místními závody, provozy a provozovnami, širokými vrstvami občanů a společenskými organizacemi.

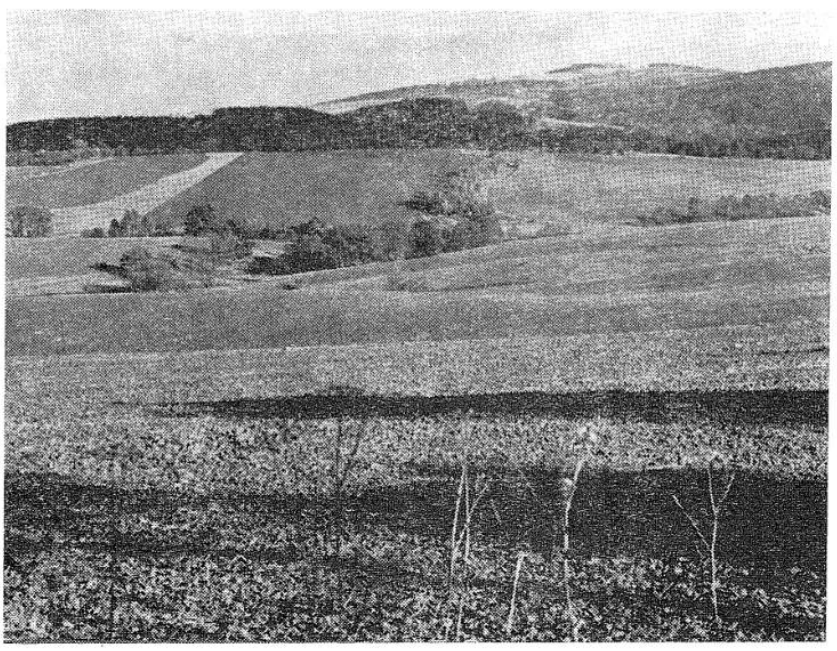
OBCHOD A SLUŽBY

V našem městě zajišťují obchod a služby podniky státního obchodu a částečně Jednota Nový Bydžov. Současný stav obchodní sítě neodpovídá požadavkům a potřebám spotřebitelů. Pro zlepšení tohoto stavu přijal MěNV v roce 1983 řadu opatření. Tak např. došlo k adaptaci prodejny Textilu na Mírovém náměstí, byla otevřena partiová prodejna Jednoty v Dukelské ulici, před dokončením je adaptace prodejny kol, šicích strojů a opravna kol družstva Velorex. V letošním roce bude otevřena prodejna partiového textilu v Revoluční ulici. V únoru zahájila provoz nová služba — opravy malých a velkých motocyklů včetně mopedů Babeta v autoservisu Eramu. Nadále musíme řešit možnost výstavby nákupního střediska na náměstí. Jedná se o stavbu s předpokládaným objemem investičního nákladu cca 12 mil. Kčs. MěNV jedná s příslušnými organizacemi o možnosti zařazení této akce do plánu příští pětiletky.

Na území města jsou zajišťovány služby pro obyvatelstvo převážně provozovnami jednotlivých podniků. Úrovní služeb se zabývalo říjnové plenární zasedání MěNV v roce 1983. Konstatovalo, že současné provozovny uspokojují požadavky občanů a uložilo MěNV zřídit drobnou provozovnu služeb. MěNV hodlá tuto provozovnu vybudovat již v tomto roce. Aby provozovna mohla plnit své poslání je zapotřebí získat co nejvíce občanů se stavebněopravárenskými profesemi, ať v trvalém nebo vedlejším pracovním poměru. Zkušenosti z měst, kde provozovny tohoto druhu již mají a pracují jsou velmi dobré. Přinášejí užitek nejen pro obyvatelstvo, ale i samotnému městu.

NOVÝ BYDŽOV TO JSOU I INTEGROVANÉ OBCE

V roce 1980 byla provedena integrace města Nového Bydžova se sousedními obcemi. Nebudu hovořit o významu, který bezesporu integrace má, ale chci odpovědět na názory, které ještě převládají mezi občany i funkcionáři některých částí, že integrací získalo pouze město Nový Bydžov a že integrovaným obcím nebude již věnována taková pozornost, včetně poskytování finančních prostředků. Orgány MěNV, ve kterých jsou zastoupeni i občané jednotlivých místních částí, mají prvořadý zájem, aby se město rozvíjelo jako celek, společně s jeho místními částmi. Aby se budovala potřebná a účelná zařízení, zvelebovalo se prostředí a rozvíjela se kulturně-výchovná práce. Záleží proto jenom na příslušném občanském výboru, jak dobře přesvědčivou agitací získat občany pro plnění úkolů národního výboru, pro realizaci záměrů volebního programu. A že to některé občanské výbory umí, ukazují dobré výsledky, které byly dosaženy v roce 1983 např. v Lužci, Skochovicích, ve Sloupně a v Zábědově.

Fotografie M. Bydžovského

Dokončení na str. 4

Dokončení ze str. 3

DŮLEŽITOU SOUČÁSTÍ MěNV JE PRÁCE POSLANCŮ

Významnou úlohu v této práci musí sehrát i poslanci MěNV. Dosavadní výsledky nejsou takové, jaké bychom si přáli. Dobrá a účinná práce MěNV při organizování další socialistické správy v zájmu zabezpečování potřeb výstavby ve městě a při plnění úkolů občanů, záleží nejen na vedoucích funkcionářích, ale i na práci každého jednotlivého poslance. Jedním ze základních poslání poslance národního výboru je podílet se na jednáních a rozhodování národního výboru. To znamená především právo a zároveň povinnost každého poslance zúčastňovat se pravidelně plenárních zasedání MěNV. V hodnocení účasti poslanců za rok 1983 se ukazuje, že v tomto směru máme ještě co zlepšovat. Přirozená autorita poslanců není předurčena jednou provždy tím, že byl zvolen poslancem NV. Úctu a vážnost spoluobčanů si získají jenom ti, kteří svou poslaneckou funkci plní svědomitě, odpovědně, angažovaně a iniciativně. Toto se pak odráží i v dobré práci všech orgánů, komisí a aktivů národního výboru. Na druhé straně si musíme uvědomit, že MěNV sám, bez účinné pomoci všech občanů města nemůže realizovat všechny úkoly, které jsou zakotveny ve volebním programu NF města Nového Bydžova.

Vážíme si každé poctivé pomoci, upřímné rady, dobře míněné kritiky na řešení problémů. Odmítáme však věčné nespokojence, stěžovatele, kteří dovedou jen kritizovat, ale ruku k dílu dosud nepřiložili. Socialistická společnost dává každému možnost podílet se na řízení a správě státu. Aktivita člověka, jeho angažovanost ve prospěch společnosti, jeho pracovní i občanská iniciativa, jeho uplatnění podle svých schopností, budou vždy rozhodujícím činitelem při plnění úkolů budování socialismu.

Jestliže chceme, aby se naše město rozvíjelo ve všech oblastech, musíme se na tom podílet všichni. Nikdo za nás práci dělat nebude. Budeme vycházet z reálných možností a schopností, které máme, ale jen společným budovatelským úsilím, jsme schopni dosáhnout ještě lepších výsledků než tomu bylo dosud.

Jiří Chmelař, předseda MěstNV

Vážený soudruhu předsedo!

Děkujeme za upřímné vyznání a protože víme, že 23. dubna oslavíte významné životní jubileum přijměte naše blahopřání. Hodně sil a úspěchů při plnění zodpovědné funkce, hodně úsměvů nad vydařenou prací pro naše město a hodně radosti v životě osobním!

Upřímně přeje REDAKCE

Co se psalo v denním tisku o našem městě?

Zprávy z denního tisku, které se tenkráte týkají našeho města můžeme rozdělit do několika částí. Krajský deník Pochodeň i okresní noviny Nové Hradecko informovaly o úspěšné sezóně Klubu moderní hudby při Městském kulturním středisku. Článek Úspěšná sezóna 17. 1. 1984 v Novém Hradecku píše o více než roční, dobré práci klubu. O tom, že náš Novobydžovský zpravodaj byl mezi vyznamenanými a dostal čestné uznání se dočteme v článku Noviny jsou jejich koníčkem v č. 44 Nového Hradecka. Pohodu vánočního koncertu s televizní hlasatelkou René Nachtigalovou připomíná prosincová Pochodeň (21. 12.) i Nové Hradecko č. 51 z 20. 12. V pravidelných rubrikách Pochodně Co, kdy, kde a v Novém Hradecku „Krátce z okresu" se 9. 12. a 13. 12. objevily zprávy o výstavě KVA Městského kulturního střediska o výstavě Ruční práce novobydžovských žen a

Zpravodaj informuje

Ve čtvrtém čísle Novobydžovského zpravodaje jsme vás informovali o oslavách založení zemědělské školy v Novém Bydžově a oslavách 35. výročí socialistického zemědělství. Současně jsme uveřejnili zajímavý článek ředitele školy ing. Vlastimila Steklého o historii zemědělského školství v Novém Bydžově. Oslavy 100. výročí založení první zemědělské školy v našem městě vyvrcholí ve dnech 23. a 24. června 1984.

Harmonogram akcí, který nám zaslalo ředitelství školy, je bohatý. Jistě jste si nenechali ujít II. slavnostní koncert se symfonickou básní B. Smetany Má vlast. Komise pro výstavu vedená ing. Horáčkem pilně připravuje expozici, jenž kromě historie školy obsáhne i expozici kancelářských strojů, didaktické techniky a zemědělství OZS.

V březnu se uskutečnila i odborná část oslav - ekonomický aktiv a seminář k automatizovanému zpracování dat. Ve dnech 10. a 11. května bude na kolibě v Prasku celostátní porada ředitelů ekonomických škol oboru ekonomika zemědělství.

K životu studentů SEŠ patří sport a tak v rámci oslav se uskuteční 13. června přebory žáků středních škol na stadiónu školy.

Sobota 23. června a neděle 24. června bude patřit vyvrcholení oslav. Slavnostní vernisáž otevře výstavu Historie zemědělské školy a 35 let socializace vesnice ve Východočeském kraji. Brány školy budou otevřeny pro všechny zájemce a ke všemu bude koncertovat dechová hudba.

slavnostní vernisáži. Ve stejných rubrikách se dočteme o předvánoční estrádě, kterou připravil pro důchodce SPOZ. O této úspěšné akci píše i Nové Hradecko 28. 12. 1983 v článku „Nezapomínají na bývalé spoluobčany". Kulturní rok 1984 v Novém Bydžově, tak je nazván článek v č. 52 Nového Hradecka, který si všímá akcí, které může novobydžovský divák navštívit v roce 1984. Přehled přináší i č. 303 Pochodně. Ke zdařilému festivalu hudby v Novém Bydžově se vrací informace v 44. čísle Nového Hradecka. Pochodeň 15. 12. 1983 přinesla pozvání na koncert skupiny Marsyas s hosty.

O záslužné práci lékaře dr. Uhra se dočteme v Novém Hradecku 1. 11., ve stejném čísle naleznete článek Světová premiéra, věnovaný dnům magie a kouzel v Novém Bydžově.

Nové Hradecko z 24. ledna 1984 otiskuje článek „Tisíce tun bílého zlata" o 114 kampaních bydžovského cukrovaru, a článek „Sto let ochotnického divadla" o oslavách tohoto výročí v Lužci nad Cidl.

(jm)

Oslavy 100. výročí pokračují...

Položení věnců u Památníku osvobození zahájí druhou část hlavních dnů oslav. Slavnostní zasedání pedagogické rady a velký společenský večer oslavy 100. výročí založení první zemědělské školy v Novém Bydžově a 35. výročí socialistického zemědělství uzavřou.

Blahopřejeme

HOKEJISTŮM JZD RUDÁ HVĚZDA KRÁLÍKY

Vítězům 5. ročníku turnaje „O pohár Vítězného února" v ledním hokeji, kterého se letos zúčastnilo celkem deset družstev. V zápase o první místo vyhrálo družstvo JZD RH Králíky nad OSP Nový Bydžov 6 : 3. Třetí místo patří družstvu Sokola Skochovice, které porazilo ZAZ N. Bydžov 5 : 2.

⊙ ⊙ ⊙

VEDOUCÍMU RaJ HOTELU LEV JAROSLAVU VAŇKOVI

Dne 18. dubna oslaví šedesáté narozeniny a odchází do důchodu. Děkujeme za poctivou a obětavou práci ve službách veřejného stravování a přejeme pevné zdraví.

ABY SE NEZAPOMNĚLO... XIII. část

Ani při tragédii nemusí být někdy v divadle smutno

Dlouhé hodiny ztrávené v šatnách divadla při zkouškách nebo v zákulisí by byly někdy velmi nudné a nekonečné. Aby tomu tak nebylo, o to se starají jednak herci mezi sebou, jednak k tomu přispěje mnohdy náhoda, kiks na jevišti, přebrept nebo situace, která se objeví z ničeho nic během hry. Ty nejpovedenější pak přejdou do legendy, která se léta traduje při zkouškách nebo sezeních po představení. Je jich na sta, všechny tyto kopance, taškařice a kulišárny by daly na celou knihu, ale udělejme dnes výjimku, opusťme suchou divadelní historii a pojďte spolu s námi do spoře osvětlených šaten a sešeřelého zákulisí a poslouchejte pozorně, co všechno se může během představení stát, co vyvedou herci jeden druhému, co se všechno vzájemně „rafičí".

Svého času jsme hráli Rostandovu hru „Orlík". Režii měl Standa Prchlík a zahrál si v tom také menší roli. A poněvadž už běželo třetí představení, seděl režisér klidně v šatně a klábosil s ostatními. Najednou vtrhne do šatny inspicient Franta Semirád a křičí: „Stando, už tam máš jít. Dělej!" Standa vylít ze šatny, ve chvatu si přehodil pláštěnku od kostýmu přes ramena a vyplul na scénu, aby si odříkal svůj monolog. Jen se objevil na scéně, nastalo v zákulisí zděšení. Z jedné strany se ozývalo z portálu: „Neotáčej se, ty troubo!" Z druhého portálu zděšená gestikulace, všichni ukazovali někam na záda, jakmile Standa kouknul do druhého portálu, tak všechno padalo smíchy a jen stále slyšel, „neotáčej se, neotáčej se" a všechno ukazovalo za svá i jeho záda. Standa znervozněl, odehrál prkenně celý výstup čelem do hlediště a jakmile dořikal, zmizel v portále se slovy: „Co je, co blbnete"? A přitočil se Franta Semirád a povídá mu: „Tak se jdi, ty nádhero, podívat do zrcadla na svý záda!" Standa zmizel v šatně a s hrůzou zjistil, že si ve chvatu přehodil pláštěnku rubem navrch a tam byla přišita veliká cedule přes celá záda a na ni bylo napsáno: „PŮJČOVNA KOSTÝMŮ, JAN SVÁTEK, PRAHA, PERŠTÝN".

Jednou přišel do zkoušky Jindra Čížek opravdu velmi zkroušeně a vypadalo to tak, že nám snad za chvíli umře. Ale starý lišák nám vyvedl takovou lumpárnu, že za chvíli celá šatna řvala smíchy. A hned přišel Karel Trojna a povídá: „Jindro, todle bude prima, počkej, až přijde kolegyně, tak jí to zahraj, to bude cirkus". Ta kolegyně totiž byla častá oběť Jindrových lumpáren, ale brala to sportovně, sice se vždycky hrozně rozlobila, ale za chvíli ji to přešlo a jelo se dál. No a tentokrát to bylo takhle: Přišla do šatny a tam u maskérského stolku seděl Jindra, hlavu opřenou, zoufalý pohled a neustále jen bylo slyšet. Aúúú, aúúú, to je peklo, já si snad něco udělám, to je bolest!" A hrál to tak, že vypadal opravdu na umření. Ochotná kolegyně si k němu přisedla a velmi účastně ho zpovídala :„Tak copak, Jindřišku, bolí Tě zub?" „Hmm, aúúú!" A opět hrozně hořekoval. „A proč se s tím trápíš, proč sis nešel k doktorovi, Jindřišku?? Tak jsme hned jako přisvědčili, že to je právě ono, že už Jindra u doktora byl a že teď je takhle zřízený. „Ale to Tě, Jindřišku hrozně lituju, to já znám, mně taky tahali zuby, já vím, co to je." A plna úzkosti o Jindru začala doporučovat všechno možné na utišení bolesti a Jindra jen kroutil hlavou a huhlal, že to by jako nepomohlo, až ji konečně dostal, kam potřeboval, najednou se zeptala:" A Jindřišku, to byl nějakej prevít ten zub, že jo? To byl jistě moudrák, viď?" A tak jsme horlivě přisvědčovali, že jo a hrozně zhnisanej. Až konečně padla ta dlouho toužebně očekávaná otázka: „Jo, Jindřišku, máš ho s sebou?" Jindra zamumlal něco jako že jo, zahrál ještě jeden záchvat loupavé bolesti a pak sáhl do kapsy a položil před kolegyni ten „zub" zabalený pečlivě ve vatě. A jakmile to rozbalila, nastal hurónský řev v šatně a nejvíc řval smíchy „na smrt nemocný" Jindra, protože si pečlivě opatřil na jatkách celou jednu polovinu spodní čelisti z prasete a tu teď položil na stůl. Kolik padlo v té chvíli neliterárních výrazů, to by nikdo nespočítal, ten večer kolegyně s Jindrou odmítla zkoušet, ale pak ji to přešlo a bylo zase všechno v pořádku.

Když se rozběhne představení, už není moci, která by to zastavila a ať se stane cokoliv, je nutné udělat všechno, aby se dohrálo. To se lehko řekne, ale někdy se hůře provede. Jsme jenom lidé a potkat nás může ledacos, jako potkalo jednoho kamaráda během série představení „Jedenáctého přikázání". Hrála se asi osmá repríza, když přišel odpoledne jeden kolega do divadla, zavolal si nás tři chlapy, kteří jsme s ním hráli kvartet starých mládenců a říká: „Chlapi, postihla mě hrozná věc, dělám pro to všechno možný, ale je to čím dál horší, musím pořád lítat kamsi. Tak kdyby to přišlo během hry, tak abyste to věděli a když to půjde, tak to zahráli nějak „do autu" nebo to skončili, kdybych musel odejít." Dohodli jsme se, že když by něco přišlo, tak to musíme nějak udělat. Hra byla upravena s hudbou a to víte, hudba nic neděla, ta by nečekala, no ale věřili jsme, že žádná pohroma nepřijde. Ale kdepak, náhoda „je blbec" jak se říká a katastrofa přišla hned v prvém obraze. Byli jsme na scéně tři, spolu se mnou ještě Franta Folbergr a Pepík Ludvík a očekápali jsme čtvrtého kamaráda ze studií... ale když měl vstoupit na scénu, místo toho se přiblížil do portálu Franta Semirád — inspicient — a nahlas mi šeptá: „Toho nečekejte, ten sedí na h.....!" Viděl jsem, že je zle, obrátil jsem se na kamarády, mrkl na ně, ti hned pochopili, co se stalo a začali jsme konverzaci asi na toto téma: „Kdepak ten Beránek tak dlouho vězí? „No, to víte, on už ve škole byl takový louda, to se někde zdržel! To on nás chce zase něčím překvapit" atd. Když jsme tohle všechno odžvanili, podívali jsme se do portálu,ale zase nic. A tak jsem vyzval své kamarády, abychom si tedy zatím připili sami, ale to už začal neklid v nápovědě. Helenka Krupičková marně hledala v knížce to, co povídáme, v orchestru začal nervózně pokukovat do knížky pan kapelník Fišera, ale my vyhrávali dál, abychom zachránili, co se dalo. A když už jsme měli všechno vypito, tak jsme se vrátili zase na kus textu, který už jsme odříkali, a přitom jsme zoufale koukali do portálu, kdy přiběhne kamarád Beránek. A co se zatím dělo v zákulisí? Tam nebohý Beránek úpěl v oné místnosti a u dveří stál inspicient Franta Semirád a neustále křičel, "Karle, už tam máš dávno bejt. Pojď už!" A odtamtud se ozývalo neustále „nemůžu, nemůžu". V takovéhle situaci je každá vteřina na jevišti i v zákulisí věčností. Tak Franta neustále dorážel na ty dveře u záchodu, až konečně vylítl Beránek a rovnou na jeviště. A v tom se v zákulisí i na jevišti a za chvíli i v hledišti ozývalo mohutné haló, protože Beránek v tom „kvaltu" si zapomněl zapnout šle a ty mu pěkně visely pod kostýmem a vzadu mu mohutně plandaly.

Tak vidíte, přesto, že se na jevišti někdy odehrává tragédie, hrdina umírá, odmítnutá milenka si bere život, žárlivý Othello vraždí svou Desdemonu, v zákulisí to je někdy úplně jinak, tam se třeba v té chvíli také slzí, ale smíchy, protože právě propukla zase nějaká lumpárna nebo se další připravuje. Zkrátka v divadle je to jako v životě, zatím co jednomu je do tance a do skoku, druhému je do breku. Ale to my asi nepředěláme, viďte? Každý má v životě chvilky, kdy se mu daří a zase kdy nám vůbec nic nejde od ruky a smůla se nám lepí na paty. Tak zase příště na shledanou!

Zdeněk Smutný

SPLNĚNÝ ZÁVAZEK

Únorové plenární zasedání MěstNV v Novém Bydžově mělo pracovní charakter, ale i slavnostní ráz. Jedním z projednávaných bodů bylo vyhodnocení socialistického závazku města za rok 1983. Hodnocení výsledků bylo určité a v ekonomicko sociální části obsahovalo přesné počty odpracovaných brigádnických hodin.

Občanským výborům, závodům, společenským organizacím NF a školám v N. Bydžově se v roce 1983 podařilo vytvořit hodnotu díla za 4 milióny korun při nákladech 1,300 000 Kčs. A to je víc než stanovil závazek. O jeho překročení se nejvíce zasloužily občanské výbory č. 1, 3, 5, 9, 11, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23 a 24. Ruku k dílu přiložili i pracovníci novobydžovských závodů ZAZ, Tiba, PMV, Jabloneckých skláren, Východočeských cihelen a Východočeského cukrovaru i další provozy ve městě.

V investiční části akce Z skončila výstavba areálu Sběrných surovin, kde nejvíce hodin odpracovali členové organizací Národní fronty zejména členové ZO ČZS Metličany. 9.000 brigádnických hodin na stavbě nového nákupního střediska v Lužci nad Cidlinou, to je splněný a překročený závazek občanů této integrované obce. Stejný počet hodin věnovali občané Sloupna stavbě kulturního zařízení, které chtějí dokončit v letošním roce. Zaměstnanci PBH v Novém Bydžově plnili socialistický závazek na stavbě svého sociálního zařízení. Stovky brigádnických hodin odpracovali občané města na výstavbě Domu pionýrů a mládeže. Škoda, že OSP nedodržel termíny a stavba nebyla včas dokončena. Splněný závazek přinesl i další zlepšení životního prostředí v Novém Bydžově — veřejné osvětlení v ulici U plovárny, výstavbu sociálního zařízení v Metličanech a regulaci koryta Mlýnské Cidliny v úseku starých koupadel, dále zlepšil technickou vybavenost k rodinným domkům.

Čestná uznání udělená radou MěNV těm nejlepším byla oceněním za vzornou práci pro další rozkvět socialistického města Nového Bydžova. (jm)

Práce Sboru pro občanské záležitosti

Loni uplynulo třicet let od vzniku sborů pro občanské záležitosti. V průběhu své třicetileté činnosti se sbory zařadily mezi aktivní komise národních výborů. Jsou jedním z významných prostředků světonázorové výchovy a nedílnou součástí politickovýchovné práce ve městech a obcích. Svou prací vytvořily základ pro soustavu občanských obřadů a slavností, které jsou výrazem socialistického způsobu života. Třicet let práce sborů pro občanské záležitosti je vhodnou příležitostí k hodnocení jejich záslužné činnosti.

Práce našeho sboru pro občanské záležitosti je orientována na celkovou přípravu občanských obřadů spojených s narozením dětí, s uzavíráním sňatků, s úmrtím člověka a na provádění dalších občanskospolečenských slavností, které jsou spojeny s významnými mezníky lidského života. Náš sbor si je vědom toho, že je třeba neustále hledat nové formy vztahů k lidem, nové prostředky k prohloubení socialistického vlivu a zároveň zdokonalovat všechny dosud osvědčené tradiční formy a metody. Sbor se schází pravidelně jednou měsíčně. Mezi jednotlivé členy sboru jsou rozdělovány úkoly k zajištění připravovaných akcí. Většina členů sboru plní odpovědně a ochotně uložené úkoly. V integrovaných obcích pracují pomocné sbory. Z každé této obce je zástupce v městském sboru. Spolupráce s nimi je velmi dobrá. Soudružky z integrovaných obcí velmi kladně hodnotí účinnou pomoc, která je jim v jejich záslužné práci poskytována ze strany městského sboru.

K tradičním formám práce náleží:
- vítání občánků každý měsíc,
- rozloučení dětí s mateřskou školou a přivítání prvňáčků do základní školy — ve spolupráci se zdejšími školami,
- slavnostní přijetí žáků základních škol do řad pionýrů — ve spolupráci s oběma pionýrskými skupinami,
- předávání občanských průkazů,
- předávání maturitních vysvědčení a výučních listů v zasedací síni MěstNV,
- rozloučení s branci,
- besedy se snoubenci,
- uzavírání sňatků — každou sobotu, vyjímečně i v jiný den,
- jubilejní svatby,
- setkání s důchodci,
- písemná a osobní blahopřání občanům při jejich významných životních jubileích.

K netradičním formám práce náleží přivítání nově přistěhovaných občanů, které provádíme ve spolupráci s městskými kulturními zařízeními. Na besedě s nimi ředitel městského muzea seznamuje nové občany s historií a současností našeho města a promítne jim krátký film.

V oblasti rozloučení se zemřelými je nutná ještě větší spolupráce občanských výborů, novobydžovských závodů a společenských organizací NF k získávání dalších vhodných typů smutečních řečníků. Každý není ochoten a hlavně schopen rozloučit se se zemřelým spoluobčanem, spolupracovníkem apod. Získaní řečníci mají možnost absolvovat krátkodobá školení, které pro ně každoročně pořádá okresní sbor pro občanské záležitosti. Počítá se i s výstavbou smuteční síně v našem městě.

Práce sboru pro občanské záležitosti jako komise městského národního výboru nabývá stále více na významu a důležitosti. Proto tomuto úseku, který zasahuje do těch nejhlubších oblastí lidských vztahů, věnují stranické a státní orgány našeho města soustavnou pozornost a péči.

Očkování proti TETANU

Koncem letošního roku uplyne deset let od doby, kdy bylo v ČSR zahájeno mimořádné očkování proti tetanu.

Tetanus je těžké infekční onemocnění. Člověk se nakazí, když se bakterie způsobující tetan dostanou do rány. Tam pak za nepřístupu vzduchu vytváří své toxické produkty. Bakterie tetanu jsou v přírodě v prachu nebo půdě, kam se dostávají zvířecími — zejména koňskými výkaly a vydrží tam i několik desetiletí. Proto jsou nebezpečná především drobná hlubší poranění, která méně krvácejí např. píchnutí o hřebík, o trn keře nebo zadření třísky, kdy se nevyhledává lékařské ošetření. S těmito bakteriemi se může setkat každý z nás, ohroženi jsou zejména zemědělci a zahrádkáři. Málokdo si uvědomuje nebezpečí tetanu. A přitom každý druhý případ končí stále ještě smrtí. Vzhledem k ochrannému očkování a řádnému přeočkování, jsou tato onemocnění i úmrtí zbytečná.

V rámci mimořádného očkování v letech 1973—1975 bylo očkováno v ČSR zhruba 6,5 miliónu osob. Výsledkem této rozsáhlé akce je fakt, že se nemocnost snížila v ČSR na 10 případů ročně (většinou neočkovaných nebo nedostatečně očkovaných osob starších věkových skupin, z nichž však stále ještě každý druhý umírá!)

V letech 1983—1985 proběhne opět hromadné očkování proti tetanu. Důvodem přeočkování je současný příznivý imunitní stav populace zachovat ev. zlepšit.

Očkování se bude vztahovat na všechny čs. státní občany, muže narozené před r. 1947 a ženy narozené před rokem 1952, kteří byli očkováni v rámci mimořádné akce v letech 1973—1975 a kteří nebyli v období od roku 1973 z jiných důvodů, například při zranění, přeočkováni. **V desátém roce po předchozím očkování bude podána jedna injekce.** Za předchozí přeočkování se přitom považuje podání poslední přeočkovací dávky nebo třetí dávky látky při základním očkování.

Přeočkováním jsou pověřeni územní a závodní obvodní lékaři. Přeočkování se zaznamená do zdravotnické dokumentace a současně na stranu 14 a 15 občanského průkazu.

(A. V.)

Z lidových zkušeností:

Hodně-li vítr v dubnu duje,
stodola se naplňuje.

Když v máji blýská, sedlák
si výská!

Studený máj v stodole ráj.

Když máj vláhy nedá,
červen se předá!

Po kom jsou pojmenovány ulice našeho města?

5. část

ULICE A. GALLATA – poblíž Mírového náměstí s domem, ve kterém bývala krásná Dvořákova síň
Alois GALLAT (1827–1901)

V neděli 25. září 1927 byla na domě čp. 157 v úzké uličce odhalena pamětní deska s nápisem: Český spisovatel Alois Gallat narodil se v tomto domě 8. června 1827, zemřel v Chrudimi 7. září 1901. Tak uctilo město Nový Bydžov památku svého rodáka.

Alois Gallat se narodil v rodině sládka. Otec Jakub se už roku 1830 přestěhoval do Chrudimi. V Hradci Králové vystudoval Alois gymnázium a od roku 1846 působil v Chrudimi a ve Vysokém Mýtě jako úředník. Už od samého počátku svého povolání byl Alois Gallat činný literárně. Uveřejňoval básně, novely i pověsti. Nejznámější jsou jeho dramatické burlesky, psané s typickým humorem. Sebrané spisy vydal Gallat v roce 1860 u chrudimského Pospíšila a dočkaly se několika vydání. Dvacet let vydával Alois Gallat vždy 31. 12. satirický časopis Sůva a Klapačka, který se těšil v Chrudimi a okolí velké oblibě. Tak vesele jako Chrudim neslavilo žádné město Silvestra.

Gallat byl i náruživým ochotníkem a vynikal vzácným hereckým talentem. Byl neobyčejně skromný a vyhýbal se každé oslavě. Když se dověděl, že Chrudimští chtějí oslavit jeho 70. narozeniny, připadající na 8. 6. 1867 rozhodl se, že odjede z Chrudimi do Nového Bydžova, aby dceři ukázal své rodiště. Ale přátelé z Chrudimi zavolali do Nového Bydžova a tak se stalo, že zažil ve svém rodišti veliké uvítání na nádraží i s hudbou. Proto také Nový Bydžov vzpomněl Gallata pamětní deskou, kterou dnes najdete uloženou v muzeu, a nazval jeho jménem ulici. Na již zmíněné slavnosti 25. září 1927 hovořil o díle a životě Aloise Gallata sám spisovatel Ignát Herrmann, který do pamětní knihy připsal i přání zdaru Novému Bydžovu – „městu Gallatovu".

ULICE MARKA BYDŽOVSKÉHO – vede z Mírového náměstí k bývalé tržnici a parku
Marek BYDŽOVSKÝ Z FLORENTINA (1540–1612)

Slavný historik, hvězdář a matematik, nástupce Tadeáše z Hájku a šestinásobný rektor Karlovy university se narodil v Novém Bydžově učenému muži a pozdějšímu zasloužilému primátoru Václavu Moravcovi Bydžovskému.

Už jako sedmnáctiletý odchází Marek Bydžovský na pražskou universitu. Studoval s úspěchem a dne 11. října 1559 složil bakalářskou zkoušku a o šest let později se přihlásil ke zkoušce mistrovské. Titul mistrovský obdržel v síni koleje Karlovy 2. října 1565. Na fakultě svobodných umění přednášel Marek Bydžovský matematiku a astronomii. V roce 1570 se stal děkanem filosofické fakulty a v této hodnosti se objevuje ještě čtyřikrát – 1574, 1575, 1580 a 1584. Když v říjnu 1589 zemřel Petr Kodicillus z Tulechova stal se Marek Bydžovský rektorem Karlovy university.

Predikátu „z Florencie" začal užívat roku 1572. Toto povýšení dostal od krále Maxmiliána II. Současně s predikátem dostal i štít. V horním modrém poli byl jednohlavý zlatý orel a v dolním poli byla heraldická stříbrná lilie. Nad štítem byla helmice se zavřeným hledím a mezi křídly nápis Me beat alma fides což znamená Blaží mne vznešená víra.

Marek Bydžovský z Florentina byl i literátem. Napsal řadu praktických příruček, akademických projevů, ale psal i verše. Důležitá jsou jeho díla historická, většinou v rukopisech. Roku 1589 byl v Praze vydán jeho Život Maxmiliána.

Marek Bydžovský nezapomněl ani na své rodné město. Přimluvil se u krále Maxmiliána, aby roku 1569 povýšil Nový Bydžov do stavu měst svobodných s právem účasti na zemském sněmu.

Proti universitnímu zvyku – kde všichni mistři byli svobodní – se Marek Bydžovský ve věku 64 let oženil s vdovou po pražském sládkovi Adamu Schodeckém paní Kateřinou. Odešel z profesorského sboru a ujal se živnosti své manželky. Několik roků potom ještě zasedal jako senátor v novoměstské radě. Zemřel 15. září 1612 – Bydžovský rodem Marek, ale hodností z Florentina v této zavírá se mohyle – tak zní hrobní nápis, který si sám Marek Bydžovský z Florentina připravil.

Foto M. Bydžovský

KOLLÁROVA ULICE – malá ulice v integrované obci Chudonice
Jan KOLLÁR (1793–1852)

Syn vzdělaného rychtáře z Mošovců na Slovensku, kde se narodil 29. července 1793. Proti vůli otce odešel roku 1810 ze třetí třídy gymnázia v Kremnici na další studium do Banské Bystrice.

V letech 1817 až 1819 studoval na universitě v Jeně teologii. V Jeně se jeho vzdělání značně rozšiřuje. Seznamuje se s předními představiteli německé kultury Goethem a Herderem. Roku 1819 se vrací domů. V Praze se setkal s Dobrovským, Jungmannem a Hankou. Jungmann také rediguje jeho první sbírku „Básně", která vyšla roku 1821.

Jan Kollár odchází do Pešti na evangelickou faru. Roku 1849 se stává poradcem vídeňské vlády ve věcech uhersko-slovenských a téhož roku byl jmenován mimořádným profesorem slovanských starožitností na universitě ve Vídni.

Zemřel ve Vídni 24. ledna 1852.

Ve své jediné básnické sbírce Slávy dcera vytvořil Kollár jedinečný dokument naší historie. Základní myšlenkou Slávy dcery je idea slovanské vzájemnosti, idea, že jedině ve svorné jednotě a spolupráci se slovanské národy mohou vymanit z područí utlačovatelů a dosíci svobody a rozkvětu.

Pokračování na str. 8

Dokončení ze str. 7

ULICE BRATŘÍ MÁDLŮ – ulice od tenisových kurtů. V ulici je dopravní hřiště pro děti a internát učňovské školy.

Arnošt MÁDL (1870–1942)

Narodil se v Novém Bydžově v rodině řezníka. V rodném Bydžově také vystudoval gymnázium a odešel na universitu do Prahy. Studoval práva a jako doktor práv pracoval na ministerstvu železnic předmnichovské republiky. Byl členem redakční rady Vídeňského deníku a starostou Osvětového svazu dolnorakouského.

Napsal řadu odborných publikací o železniční dopravě. Společně se svojí ženou Annou patřil k pilným sběratelům starožitností hlavně obrazů. Část své sbírky věnoval našemu městskému muzeu. Zemřel 23. ledna 1942.

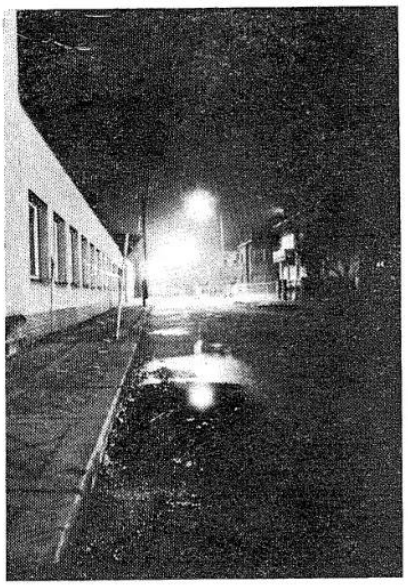

Foto M. Bydžovský

Karel B. MÁDL (1859–1932)

Historik a kritik umění, profesor dějin umění na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Řadí se mezi významné rodáky Nového Bydžova, kde se narodil 15. srpna 1859. Městu věnoval svou pracovnu a část své knihovny.

Vystudoval vídeňskou universitu, jako první český žák školy umění. Působil jako dlouholetý kritik výtvarného umění ve „Zlaté Praze" a „Národních listech". Pomohl vytvořit spolek Mánes.

Vydal řadu vědeckých publikací – Z Prahy a Čech, Soupis památek historických a uměleckých, Mánesův orloj, Belvedere, Josef Mánes, Umění výtvarné v národě českém, Mikoláš Aleš, Jan Kotěra a další. Napsal množství odborných článků. Přispěl k rozvoji památkové, muzejní a lidovýchovné práce.

Zemřel v Potštejně 20. listopadu 1932.

PhDr. Jiří Malina

Zpravodaj chválí

1 Vojáky VÚ 1550

Jistě neušlo vaší pozornosti, že na některých akcích Z pracovali také příslušníci československé lidové armády. Vojáci VÚ 1550 z Chlumce nad Cidlinou odpracovali v našem městě téměř 1300 brigádnických hodin. Pod vedením poslance MěNV majora ing. Františka Fišera upravovali chodníky v ulici Jana Žižky a na Dukelské třídě, pracovali na stavbě Městského domu pionýrů a mládeže, pomáhali budovat nové nákupní středisko v Lužci nad Cidlinou. Velkou měrou přispěli k tomu, že Nový Bydžov zase o něco zkrásněl. Děkujeme vám, soudruzi vojáci, za poctivou práci, za vzorný přístup a ochotu. Děkujeme vám a přejeme stejné úspěchy při plnění důležitých úkolů náročného vojenského výcviku.

2 ZO ČČK č. 1, 2 a 4

Na své výroční schůzi v hotelu Lev hodnotily svoji činnost 1., 2. a 4. základní organizace v Novém Bydžově. Jejich hosty byla za OV ČČK v Hradci Králové MUDr. L. Boudyšová, za radu národního výboru s. M. Uchytilová a za Národní frontu MUDr. F. Hradecký.

Po politické aktualitě, kterou přednesl MUDr. P. Hladík, byla odhlasována rezoluce proti rozmísťování zbraní hromadného ničení v Evropě. Stálé zvyšování nebezpečí vzniku jaderné války odporuje zdravému rozumu. Lidé si přejí žít v trvalém míru, který je předpokladem spokojeného a šťastného života lidstva.

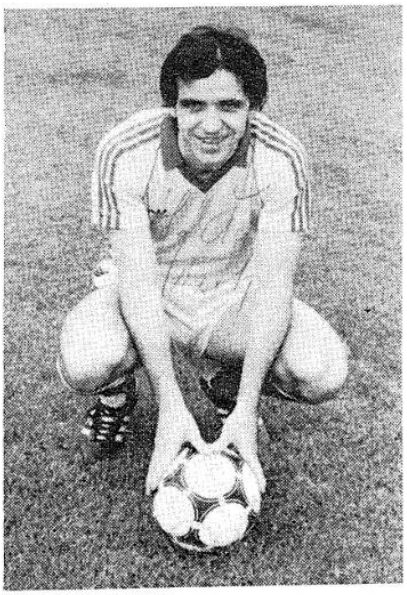
Zprávy o činnosti přednesli předsedové jednotlivých skupin. Vyznamenání za vzorně vykonanou práci převzali PhMr. M. Zahradníčková, MUDr. S. Keltner a s. B. Pozler.

Za OV ČČK pozdravila přítomné členy MUDr. Ludmila Boudyšová. Poděkovala všem skupinám za vzorně vykonanou obětavou práci a připomněla, že je třeba pro náročné úkoly v ČČK získávat další nové, zejména mladé členy.

S. M. Uchytilová informovala o plnění volebního programu našeho města. MUDr. F. Hradecký hovořil o úkolech na akci Z a péči o životní prostředí. Úklid kolem svého domova by měl být pro každého samozřejmostí.

Hezkým a velice vítaným závěrem schůze bylo vyprávění MUDr. R. Uhra s promítáním diapozitivů z jeho cesty do Rakouska a Itálie.

(A. V.)

3 Tenisový oddíl TJ JISKRA

„Bude hrát Berger za národní mužstvo?" to byla první otázka, kterou položili účastníci besedy dne 6. 12. 1983 zasloužilým mistrům sportu Ivo Viktorovi, Janu Fialovi a Ladislavu Vízkovi. Sotva dozněla odpověď, už tu byla vánice dalších otázek: „Vaše současná funkce v armádním sportu? (pro Ivo Viktora), „Co říká kopané Vaše žena?" (pro Jana Fialu), „Máme tu čest besedovat s fotbalistou roku 1983?" (pro Láďu Vízka) a mnoho dalších, na které pravdivě a vtipně odpovídali všichni tři: „Kolik zemí jste s fotbalem viděl?, Kde se Vám nejvíc líbilo? Kde byste chtěl trávit dovolenou – za svoje peníze a kde na státní útraty? Co je nového v novém přestupním řádu?, „Budou hrát tři bratři Fialové první ligu?, Proč má Dukla Praha tak málo diváků?, Proč hraje naše národní mužstvo v útoku

VIKTOR - FIALA A VÍZEK V N. BYDŽOVĚ

tak komplikovaně?, Jaký los by nám vyhovoval na MS?" Mnoha otázkami se účastníci besedy vraceli k Mistrovství Evropy v Bělehradě, k olympijskému turnaji v Moskvě, k poslednímu utkání s Itálií i Rumunskem, mnoho názorů a teorií bylo vysloveno i pro zlepšení úrovně čs. fotbalu v budoucnosti.

Nejveseleji na besedě bylo, když Ivo Viktor vzpomínal na souboje s Andrejem Kvašňákem, když Jan Fiala, kapitán reprezentačního mužstva Československa líčil kanadský žertík, provedený masérovi mužstva a když Lá-

Pokračování na str. 9

Dokončení ze str. 8

ďa Vízek vzpomínal na své vyloučení na MS 1982 v zápase s Francií.

Napsat všechno nelze, dvě celá čísla Zpravodaje by nestačila a tak jen dodáváme, že se besedy zúčastnili rodiče Ládi Vízka, s. ředitel Matějec, všeobecně považovaný za jednoho z objevitelů Ládi pro vrcholovou kopanou, že mezi jednotlivými koly otázek a odpovědí hrála big-beatová skupina středního odborného učiliště zemědělského z Hlušic.

Děkujeme Městskému kulturnímu středisku v Novém Bydžově — především s. řediteli dr. Malinovi a tenisovému oddílu TJ Jiskra Nový Bydžov za tento dárek všem příznivcům kopané předaný na Mikuláše 1983. Jak řekl Láďa Vízek po besedě, za těch osm a půl roku besedoval po celé republice od Prahy až po Rožumberok, ale v Novém Bydžově 6. 12. 1983 poprvé.

(M. N.)

Ještě o výstavě ručních prací novobydžovských žen v MěKS

Od 15. prosince 1983 byla ve výstavním sále MěstKS otevřena zajímavá výstava. Připomínáme ji slovy, které na vernisáži přednesl prom. historik Aleš Doubrava:

Zákon každodennosti obemkl člověka těsným kruhem věcí, strojů a ekonomických závislostí. Přes obecnou potřebnost se lidé přiblížili strojům natolik, že jsou pohlcováni jejich systémem. A přece stále jsou a budou na světě lidé, citliví lidé, kteří si cení hodnoty ruční práce, které nutí jakýsi výrazový pud, aby se projevili, aby předvedli viděné, myšlené a cítěné do tvarů hmoty.

Při setkání s tvorbou novobydžovských žen si uvědomujeme, že ruční práce je opravdu jednou ze základních lidských činností, bez níž by život nebyl životem. Vystavující autorky mají vedle své zručnosti k ručním pracem i určitý citový vztah a nacházejí v nich možnost realizace svého výtvarného cítění. Nejlepších výsledků dosahují tehdy, když vítězí inspirace a citlivý přístup k celému charakteru použitého námětu nad netvůrčím kopírováním. Svými pracemi tak lidovou tradici nejen udržují a mnohdy zachraňují před zapomenutím, ale tvořivě s ní pracují.

Člověku je přece přirozeností učinit trochu krásna, dát vzniknout výtvarnému dílku tam, kde byla naplněna nutnost a vyčerpána veškerá forma i míra strohé účelnosti. Zachová-li se pravidlo prvenství a nadřazenosti materiálu a technologie a má-li tvůrce potřebné množství invence, tvůrčích a výtvarných schopností, vznikne malý artefakt.

Ruční práce vyžadují přesnost a racionalitu, prostor pro tvůrčí rozlet nacházejí autorky v barvách, vzorech a kvalitě materiálů. Stačí k tomu pár pletacích jehlic, herdule a paličky či kulatý drát, aby se kilometry nití a nitek změnily v estetické dílko. Je v něm ukryta fantazie, vzpomínky, chvíle odpočinku, právě tak jako stovky hodin klidné pohody a relaxace či ten nejcennější poklad pro obdarování druhého. Vždyť péče o textil v bytě, výzdoba a zútulnění domova vždy bylo a zůstává doménou ženy.

Zájem bydžovských žen o ruční práce je proto i přirozenou potřebou vyvážit sociálně nezbytnou standartnost bytového vybavení věcmi, které jsou výsledkem živého tvořivého procesu. Je to jedna z forem, jimiž se člověk může uvolnit, odreagovat od vypjatých situací a všedních stereotypů. Je to zanícení pro čistý a bohatý tvar i prostředek k znovunabytí vnitřní plnosti života. Všechny ty předměty i ty, které pro výstavu nebyly vybrány, vznikly ze zájmu, z vnitřní potřeby, přinesly radost z tvoření, vyžadovaly vůli překonat překážky, hledat a zkoušet, dokončit započaté.

Máme opravdu v našem městě neobyčejně dovedné a zanícené ženy. Takové, které nenalézají mnoho času pro to, aby se těšily z dosažených úspěchů, ale které raději myslí poctivě na své příští dílo.

Galantní studenti na vymření

Četli jste tištěný slogan „V tomto autobusu mládež uvolní místo starším cestujícím"? Ne, potom nejezdíte na autobusové lince Hradec Králové — Nový Bydžov s odjezdem ve 14.30 hod. Tímto spojem se do Nového Bydžova vrací studující mládež — učni a studenti. Mladí lidé, plní síly a života, řeknete si. Jsou však příliš „unaveni" celodenním seděním v lavicích a tak se odvážně tlačí do autobusu, aby si zase rychle sedli a samou únavou usnuli. Vůbec jim nevadí, že vedle stojí mladé a starší ženy (galantní studenti už dávno v N. Bydžově vymřeli), nebo starší pánové, kteří jsou ve věku jejich otců. Dne 25. 1. stál uprostřed autobusu starší pán s holí, ale dva mladíčci s blondýnkou si toho ani nevšimli a pána nechali stát až do Nového Bydžova. Oba jsem viděl na pátečním diskoplese v kulturním středisku, přišli se předvést svým kamarádkám. Vzpomněl jsem si na článek Petra Stančíka ve 4. čísle Nového Hradecka a k otázce Umí se mládež bavit? jsem kladl další — umí se mládež chovat. Ta ve zmíněném autobuse zaručeně ne, a tak si myslím, že nápis, který s sebou autobus vozí je úplně zbytečný, protože na této lince z Hradce Králové do Nového Bydžova mládež starším cestujícím místo neuvolní, leda že tady nejezdí mládež, ale nevychovaní kluci.

Ochotníci v Lužci n. C. oslavovali

V sobotu 17. prosince vzpomněli v Lužci nad Cidlinou 100. výročí založení spolku divadelních ochotníků „Tyl".

Odpoledne se v kulturním prostředí jídelny JZD uskutečnilo setkání ochotníků, kteří se na tuto akci sjeli z různých míst naší vlasti. Na 60 účastníků, z nichž někteří byli starší 80 let, přivítal předseda kulturní komise JZD ČSSP Nový Bydžov a dlouholetý lužecký ochotník, Ladislav Štěpánek. Se životem obce za poslední období seznámil hosty předseda OV č. 19 s. Milan Krejčovský.

O historii ochotnického divadla podrobně hovořil dlouholetý režisér, dnes 85letý s. Václav Polák. Jako nit se před přítomnými odvíjely vzpomínky na počátky divadla, znovu si připomněli jména těch, kdož stáli u jeho zrodu. Sami potom při besedě vzpomínali na svoje zážitky z ochotnického jeviště.

Po skončení besedy a občerstvení přešli hosté do Kulturního domu, kde si prohlédli velmi pěknou výstavku plakátů a fotografií, kterou připravili s. Fr. Pořízek a V. Polák.

To se však již blížila 19. hodina a s ní začátek divadelního představení „Vojnarka", které v režii Milana Krejčovského a Jaroslava Formánka nacvičili místní ochotníci, sdružení dnes v Kulturním klubu JZD.

Takřka 300 diváků zaplnilo sál Kulturního domu, aby opět po několikaleté přestávce viděli ochotnické divadelní představení. O tom, že to bylo představení zdařilé, svědčí nejen slova uznání a díků, která na adresu ochotníků pronesl předseda JZD ČSSP s. Klemt, ale i ocenění pracovníky Okresního kulturního střediska v Hradci Králové, s. Kinclem a Křepelkou, kteří předali zástupcům souboru čestné uznání a věcný dar.

Po představení následovala beseda, které se kromě místních ochotníků zúčastnili i zástupci ochotnických souborů ze Staré Skřeněře, Skochovic a Chlumce n. C. K dobré pohodě vyhrávali bývalí kapelníci J. Fišera a A. Těšík, kteří v dřívějších dobách se svými hudebními soubory doprovázeli lužecké ochotníky.

Celá akce se uskutečnila pod záštitou kulturní komise JZD ČSSP Nový Bydžov. Za pomoc a vzácné pochopení patří dík i vedení JZD, které tak ukázalo, že se stará nejen o kulturní vyžití svých členů, ale stává se jedním z organizátorů kulturního života na vesnici vůbec.

Milan Krejčovský

DĚJINY NOVÉHO BYDŽOVA

ČÁST IV.

Léta 1848 až 1918 jsou jedním z klíčových a nejdramatičtějších období našich národních dějin. Na počátku padesátých let 19. století byly znovu ohroženy samy základy národní existence a teprve po dalších desetiletích přinesl zápas lidu zásadní změnu – zánik habsburské monarchie a vytvoření samostatného československého státu. Sedmdesát let představuje i období výrazných změn ve všech oblastech života města.

Počátkem roku 1850 byl zrušen kraj Bydžovský a při správní reorganizaci vznikl nový kraj Jičínský. Nový Bydžov se stal sídlem okresního hejtmanství se soudními okresy Nový Bydžov a Chlumec nad Cidlinou. Nově vzniklý kolegiální soud ve městě byl vyšší instancí pro soudní okresy Nový Bydžov, Chlumec nad Cidlinou, Městec Králové a Poděbrady.

V roce 1855 zavedením okresních úřadů byla soudní správa podřízena správě politické. Vedle okresního úřadu Nový Bydžov tehdy vznikl i samostatný okresní úřad Chlumec nad Cidlinou. Okresní úřad Nový Bydžov se zároveň stal vyšetřovacím soudem pro zločiny a přečiny i pro okresní úřady Chlumec nad Cidlinou, Hořice a Městec Králové.

S novými správními změnami od roku 1868 byl už Nový Bydžov opět sídlem okresního hejtmanství s oddělenou soudní správou v obou menších soudních okresech. Tento stav trval až do konce habsburské monarchie. Za změněných historických podmínek Nový Bydžov zůstával okresním městem až do roku 1960. Na území okresního hejtmanství, zaujímajícím rozlohu 491 km², bylo v roce 1850 celkem 93 katastrálních obcí a 45.382 obyvatel. Samo město mělo tehdy 4.919 obyvatel.

Ve správě města v roce 1851 zahájilo činnost první volené obecní zastupitelstvo v čele s purkmistrem Františkem Gregörem. Později řídil město obecní výbor se starostou. Velké zásluhy o rozvoj města si získal zejména lékař dr. Josef Esop, starosta v letech 1861 až 1880.

Z bývalého bydžovského panství městu zůstalo 171 hektarů luk, polí, zahrad a pastvin a 612 hektarů lesů. Výnosy z tohoto polního a lesního hospodářství tvořily po celé období důležitou část celkových příjmů města. Zvláštní místo ve finančním hospodářství zaujímala tzv. partikulární pokladna, jejíž základ vytvořil společný majetek novobydžovských měšťanů. Ze jmění pokladny byli podporováni hlavně starší zchudlí měšťané.

Padesátá léta prožívalo město v dusné atmosféře bachovského absolutismu. Zostřený policejní režim provázela nová vlna germanizace, zasahující jak do úřadů, tak do škol. Když v r. 1851 při hlavní škole začala výuka tříleté nižší reálky, vyučovalo se v prvním období z rozhodnutí obecního zastupitelstva v obou zemských jazycích, v češtině i němčině. Pro některé předměty tehdy ještě nebyly ani české učebnice. Němčina stále převládala mezi bohatšími měšťany a mezi židovským obyvatelstvem.

O to významnější národně buditelskou úlohu měly v letech bachovského absolutismu studentské merendy, spojené s recitováním českých básní a zpěvem vlasteneckých písní. S jednou výjimkou pořádali tehdy studenti merendy každoročně. Do roku 1857 také spadají počátky mužského zpěváckého spolku.

Větší změnu zaznamenal vzhled města v padesátých letech jen stavbou nemocnice Františka Josefa I., dokončenou v roce 1855 (nyní dětské oddělení nemocnice s poliklinikou). Nemocnice byla tehdy osamocenou budovou v polích, dosti vzdálenou od vlastního města.

Po pádu bachovského absolutismu došlo od počátku šedesátých let k výraznému oživení politického, společenského a kulturního života. První významnou národní akcí v této době byla merenda ve dnech 26. a 27. srpna 1861, známá účastí Boženy Němcové. Bydžovští studenti spisovatelku vítali zpěvem písní Kde domov můj a Hej Slované a na večerní akademii i autorčinou básní Ženám českým. Pro Boženu Němcovou to byly poslední radostné okamžiky před brzkou smrtí.

Za velké účasti lidu se 21. září 1862 konala slavnost odevzdání praporu zpěváckému spolku, který od té doby přijal název Lubor. O poslání spolku tehdy jeho předseda výstižně řekl: „Společným zpěvem vyjadřovati žal i jásot, hněv a radost, touhu i lásku národa, působiti k probuzení národního ducha, k zesílení národního uvědomění mezi krajany a občany dosud netečnými a neprobuzenými – toť úloha naše a zpěváckých spolků vůbec." Lubor pak pořádal řadu koncertů s českým repertoárem. Počátkem šedesátých let s novou silou ožila i činnost spolku divadelních ochotníků. Ze stručné zmínky se dovídáme také o vzniku Měšťanské besedy.

Celkový vzestup společenského a kulturního života města nejvýrazněji manifestovala stavba nové radnice. Honosná novogotická architektura byla postavena v letech 1863 až 1865 na místě staré renesanční radnice a vedlejšího domu Hruškovského podle plánů chlumeckého zámeckého stavitele Josefa Míči. Celkové náklady na stavbu přesáhly částku 80.000 zlatých.

Tragickými důsledky i do našeho města zasáhla v roce 1866 prusko-rakouská válka. Obyvatelstvo trpělo hlavně vojenskými rekvizicemi. Po krvavé bitvě u Sadové byl ve městě zřízen polní lazaret. Zde na poranění, hlavně však na choleru, zemřelo 67 rakouských, saských a pruských vojáků, kteří byli pohřbeni ve společných hrobech v polích za nemocnicí. Později v těchto místech vznikl malý vojenský hřbitov s pomníky. Cholera se rozšířila také mezi civilní obyvatelstvo a vyžádala si i mezi ním další oběti na lidských životech.

Za pruské okupace Čech začal krátce vycházet Novobydžovský týdeník, vydávaný v místní tiskárně Karla Kastránka. Byly to vůbec první místní noviny.

Nastolením dualismu a vznikem Rakousko-Uherska v roce 1867 zůstaly naděje českého národního hnutí nadále nesplněny. Zápas o základní práva národa pokračoval za složitějších podmínek, i když na druhé straně po vydání prosincové ústavy bylo možno pro podporu národních zájmů využít i dalších oblastí činnosti.

Všechny základní proměny české buržoazní politiky měly vliv i na politický život města. Vedle různých zájmových spolků se od poloviny osmdesátých let začal výrazněji uplatňovat politický klub se sílícím vlivem stoupenců mladočeského směru. Od devadesátých let už politický život probíhal ve znamení převahy mladočechů, kterou později vystřídalo soupeřství několika samostatných politických stran.

V roce 1869 ve městě vznikl tělocvičný spolek spojený se sborem hasičským, ale v polovině sedmdesátých let jeho činnost se založením samostatného Sboru dobrovolných hasičů ustala. Nová organizace Sokola potom začala vyvíjet činnost až v roce 1881. V roce 1874 vznikla Řemeslnická beseda, spolek, jehož práce se zaměřila hlavně na šíření vzdělání mezi řemeslníky a na vzájemnou podporu. Obdobné poslání se zaměřením na drobné řemeslníky a dělníky měla Řemeslnicko-dělnická beseda, založená o rok později.

V roce 1880 vznikla Jednota pro zakládání sadův, okrašlování města a ochranu ptactva, která navázala na činnost původního okrašlovacího spolku. Obětavá práce členů brzy přispěla k celkovému zlepšení životního prostředí města. Do roku 1880 také spadají počátky učitelské jednoty Budeč a v následujícím roce začala vyvíjet činnost Občanská beseda, která vystřídala starší Měšťanskou besedu. V roce 1882 se při zpěváckém spolku ustavil i ženský sbor a spolek od té doby nesl název Lubor - Ludiše. V roce 1883 ve městě také vznikl místní odbor Ústřední matice školské.

Od počátku sedmdesátých let došlo k významnějším změnám v městském školství. Zanikla hlavní škola a nižší reálka a vedle obecné školy chlapecké a dívčí od roku 1873 zahájila výuku i dívčí měšťanská škola. Měšťanská škola chlapecká vznikla až v roce 1889. Do sedmdesátých let také spadají počátky učňovského školství. Po

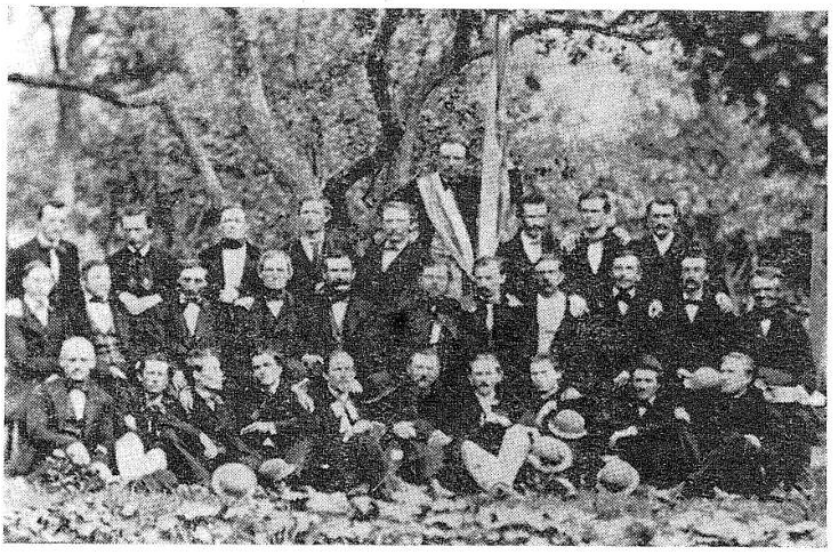
průmyslové škole pokračovací, založené v roce 1871, byla ve městě od roku 1875 pokračovací škola řemeslnická, později i škola kupecká. V roce 1881 byla otevřena mateřská škola, nejprve jako soukromá škola, od roku 1890 spolu s opatrovnou jako škola městská. V roce 1884 zahájila výuku zimní hospodářská škola, kterou začala nepřetržitá tradice zemědělského školství ve městě. Od roku 1897 ještě začala výuka pokračovací školy pro dívky a od roku 1914 letní hospodyňské školy.

Nejvýznamnější změnou v oblasti městského školství však bylo v roce 1873 založení reálného gymnázia, vůbec první střední školy ve městě. Původně čtyřtřídní škola začala výuku v budově hlavní školy a nižší reálky (nyní LŠU) a od roku 1877 v nově postavené samostatné budově. Od školního roku 1882—83 byly postupně otevírány vyšší třídy. Na tomto reálném a vyšším gymnáziu o osmi třídách se poprvé maturovalo v roce 1886.

Od poloviny šedesátých let se merendy konaly už jen s většími časovými přestávkami. Merenda v roce 1875 byla spojena se studentským sjezdem Krakonoše, spolku akademiků severovýchodních Čech. Při té příležitosti byla také slavnostně odhalena deska Marku Moravci Bydžovskému z Florentina, zasazená v místě původního rodného domu (nyní prodejna ovoce a zeleniny na náměstí). Po více než desetileté přestávce se v roce 1887 ve městě konal další sjezd Krakonoše a v následujícím roce konečně studenti slavili opět merendu. Po ní už byla merenda jen v roce 1895. Tradice studentských merend byla potom obnovena až v roce 1921.

Do života maloměsta se silným zemědělským zázemím pronikal průmysl jen pomalu. Stále se tu udržovaly drobné řemeslnické a obchodnické živnosti, sdružené do řady společenstev. Průmyslového stupně dosáhla výroba jen ojediněle.

Od poloviny 19. století, ale hlavně až od sedmdesátých let získala charakter tovární výroby Bergmannova koželužna, jejíž první dílna zahájila provoz už v roce 1820. K původní výrobě usní zde zavedli hlavně výrobu konfekce vojenské výzbroje pro rakousko-uherskou armádu. Namísto starého cukrovaru byl v roce 1870 postaven nový větší závod, jehož kapacita se postupně dále zvětšovala. Cukrovar v nedalekých Skřivanech, založený v roce 1861, byl po požáru v roce 1882 přebudován na rafinerii. V roce 1864 byla založena Radimského (později Hynkova) sušárna čekanky a v Humburkách v roce 1878 Balounkova továrna na cikorii. Původní malé cihelny vystřídaly postupně větší cihlářské závody. Největší z nich byl založen v roce 1883 v severní části za městem z polních pecí Fr. Peřiny, Al. Jedličky a J. B. Doležala. Menší cihelna vznikla při silnici ke Starému Bydžovu pod firmou Antoš, Holman a Špála. Další cihelna zahájila provoz od roku 1895 ve Starém Bydžově. V roce 1885 byla založena továrna na

Členové zpěváckého spolku Lubor v roce 1862

perleťářské výrobky firmy K. Braun, v roce 1893 Müllerova tkalcovna a v roce 1902 Řezáčova tkalcovna. Ke starému městskému pivovaru za radnicí přibyl Schreiberův pivovar na Metličanech, dostavěný v roce 1893. Ve městě začalo pracovat i několik tiskáren — po prvním závodě Karla Kastránka (1862 až 1871) následovaly další: Ferdinanda Pavelky (1874), Fr. Bukovského (1875) a V. a A. Janatových (1879). Poslední tiskárna jako závod Východočeských tiskáren Pardubice je ve městě dosud. V osmdesátých letech po Fr. Bukovském pokračovala tiskárna J. Novotného. V roce 1890 založil J. Hammer parní pilu, která dala základ nynějšímu závodu Východočeských dřevařských závodů Trutnov.

Vznik průmyslových závodů a celkové oživení hospodářského života provázel rozvoj peněžnictví, obchodu a dopravy. V roce 1863 byla založena občanská záložna a spořitelna a v roce 1883 okresní hospodářská záložna. K podpoře hospodářského života směřovala od roku 1868 činnost Okresního hospodářsko-lesnického spolku. V následujícím roce ve městě vznikl obchodní akcionářský spolek Bratr, který pro členy opatřoval levně oděvní zboží. Od roku 1874 zahájil činnost tzv. obchodnický spolek. Ke zlepšení spojení města s ostatními oblastmi země významně přispěla železnice. Provoz severozápadní dráhy v úseku Velký Osek - Ostroměř byl zahájen 21. prosince 1870.

První velkou přehlídkou hospodářství a průmyslu Novobydžovska byla krajinská výstava v roce 1884, uspořádaná Okresním hospodářsko-lesnickým spolkem a Řemeslnickou besedou. Rozsahem menší okresní hospodářská výstava v roce 1898 představila výrobky místních řemesel, stroje a hospodářská zvířata.

Nový Bydžov byl mezi prvními městy při zavádění elektrické energie. Městská elektrárna zahájila provoz už v roce 1895. Celkový rozvoj zemědělství podpořilo založení Rolnického družstva skladištního v roce 1896. V následujícím roce vznikla Okresní ovocná školka, která navázala na starší městskou školku.

Důležitou úlohu v politickém, společenském a kulturním životě města a celého okresu sehrály místní noviny. Od roku 1885 začal vycházet měsíčník Hlas od Cidliny, vydávaný hospodářsko-lesnickým spolkem okresu. Později se název novin změnil na Hlasy od Cidliny a vycházely jednou za čtrnáct dní. Čtrnáctideník Bydžovské listy byl založen v roce 1887 jako noviny věnované politice a zájmům měst a obcí Bydžovska a Chlumecka. V letech 1891 až 1896 Bydžovské listy doplňoval další čtrnáctideník Bydžovské noviny. Od roku 1894 začala ještě vycházet Stráž na Cidlině, týdeník mladočeské strany. Později krátce vycházely i další noviny — týdeník Obzor (1908) a týdeník Pokrokové listy (1911—1914). V roce 1914 ve městě vyšlo i několik čísel Deníku českého severovýchodu.

Významným kulturním činem města bylo založení muzea v roce 1888. Muzejní sbírky byly nejprve soustředěny ve velkém sále radnice, od roku 1895 v sále staré soudní budovy a od roku 1907 ve druhém poschodí budovy spořitelny. Bohatstvím sbírek se muzeum zanedlouho zařadilo mezi přední muzea východních Čech.

V roce 1897 zahájila činnost městská veřejná lidová knihovna a v roce 1903 veřejná čítárna. Různé spolkové a školní knihovny vznikly ve městě už dříve, ale okruh jejich čtenářů byl menší.

V roce 1905 byl ve městě založen nový spolek divadelních ochotníků, kterým začala nejnovější kapitola ochotnického divadla ve městě. Spolek brzy rozvinul bohatou činnost a v roce 1918 přijal na počest svého čestného člena název Jirásek.

Do devadesátých let spadají počátky organizované sportovní klubové

Pokračování na str. 12

Dokončení ze str. 11

činnosti. Už v roce 1891 byla založena odbočka Českého klubu velocipedistů, jedna z nejstarších v Čechách. Koncem minulého století sportovali hlavně studenti gymnázia v jednotlivých kroužcích a několik majetnějších lidí z města začalo hrát tenis. V roce 1903 byl konečně založen Sportovní klub Nový Bydžov, který zahájil činnost fotbalovým utkáním s S. K. Slavia Praha. Od té doby se činnost postupně rozvíjela i v dalších odvětvích sportu.

Od osmdesátých let se začal postupně dotvářet charakteristický vzhled města. V roce 1882 byl za městem otevřen nový hřbitov, v roce 1885 byla dostavěna budova dívčí školy (nyní ZŠ v Karlově ulici) a v roce 1887 vznikl v jihovýchodní části města nový hostinec Na kopečku. Zásluhou okrašlovacího spolku obohatily okolí města dvě aleje — kaštanová k novému hřbitovu a lipová k Prasku.

Stavební ruch ve městě pokračoval ještě větším tempem v devadesátých letech a počátkem našeho století. S daty dostavby uveďme alespoň nejvýznamnější budovy: nová soudní budova (1891), Bergmannův sirotčinec vedle dívčí školy (1892), parní a vanové lázně (1892), chlapecká škola (1897), novorenesanční okresní dům (1899), novogotický hřbitovní kostel (1901), secesní spořitelna (1907) a budova zimní hospodářské školy (1913). Plány některých staveb vypracovali i známí pražští architekti — okresního domu a spořitelny Jan Vejrych a hřbitovního kostela Josef Mocker.

Při velkém požáru dne 15. července 1901 lehla popelem téměř celá židovská čtvrť. Jen zděná synagoga odolala ničivému živlu. Prostor spáleniště byl upraven a přeměněn s okolní plochou zrušeného hřbitova u kostela sv. Trojice v park. Tak zmizela i tato rázovitá část staré dřevěné zástavby města.

Přes svůj stavební růst však Nový Bydžov už koncem 19. století začal ztrácet krok s vývojem řady jiných okresních měst a počet obyvatel města se zvyšoval jen pozvolna. Podle sčítání obyvatelstva (město s Metličany) proti 5.957 obyvatel v roce 1869 vzrostl počet v roce 1880 ještě na 6.747, ale v dalších desetiletích už byl vzrůst pomalejší. Od roku 1890 do roku 1910 zde bylo už jen o 324 obyvatel více (1890 — 7.289, 1900 — 7.361 a 1910 — 7.613 obyvatel).

Od druhé poloviny osmdesátých let máme první zprávy o stávkových bojích v novobydžovských závodech. 22. listopadu 1886 stávkovalo 23 dělníků jedné z dílen perleťárny za vyšší mzdy. Stávka byla neúspěšná a několik původců vystoupení bylo odsouzeno ke třem dnům vězení. V srpnu 1888 po čtyři dny zastavili práci dělníci koželužny na protest proti jednorázovému snížení mzdy při výrobě vojenských tlumoků. Ani tato stávka nebyla úspěšná. 19. listopadu 1893 stávkovalo na sto dělníků cukrovaru za zvýšení mezd při svážení řepy a stávka skončila poprvé úspěchem.

V roce 1893 ve městě vznikl dělnický spolek Bratrství, který už měl spojení s pražským vedením sociálně demokratické strany. Místní organizace sociálně demokratické strany byla konečně založena v roce 1897. Jejím hlavním organizátorem a prvním předsedou byl soudruh Antonín Kohoutek (1868—1913).

Počátkem našeho století v celé zemi sílilo hnutí za všeobecné a rovné volební právo. První místní velkou akcí na podporu tohoto práva byla 17. září 1905 tisícová demonstrace na náměstí. Na protest proti brutálním zásahům policie a četnictva v Praze a ve Vídni se 6. listopadu 1905 na náměstí konala další tisícová demonstrace. Boj vyvrcholil 28. listopadu 1905 velkou demonstrací a generální stávkou, organizovanou sociálně demokratickou stranou. Podle hlášení okresního hejtmana mělo hnutí revoluční charakter a daleko přesahovalo rámec boje za volební reformu.

Největším bojem dělnictva byla stávka 213 dělníků koželužny za zlepšení pracovních podmínek a zvýšení mezd. Stávka zahájená 9. března 1906 trvala více než dva měsíce a skončila částečným úspěchem stávkujících dělníků.

Do života lidí hluboce zasáhla 1. světová válka. Vraždění na frontách a bída a hlad v zázemí vedly k protiválečným vystoupením a k radikalizaci boje pracujícího lidu. Současně vzrůstaly protirakouské nálady a s dalším vývojem událostí, zejména pod vlivem Velké říjnové socialistické revoluce, sílilo hnutí za vytvoření samostatného státu, který by skoncoval se sociálně nespravedlivým a policejním režimem habsburské monarchie.

Častým zjevem v průběhu války se staly hladové demonstrace. 16. srpna a znovu 26. srpna 1916 demonstrovaly ženy před okresním hejtmanstvím za lepší příděly potravin, hlavně mouky a chleba. Počátkem ledna 1917 docházelo ke srocování lidu před obchody uhlím. 12. března 1917 demonstrovaly ženy před radnicí za zvýšení přídělů mouky a chleba. Mohutné hladové demonstrace na náměstí se opakovaly 1. a 7. května 1917. 14. srpna 1917 stávkovalo 126 dělníků koželužny za zlepšení zásobování a příplatky za těžkou práci. 17. června 1918 demonstrovalo asi dvě stě osob u nádraží a před radnicí za zlepšení zásobování a proti vývozu obilí z okresu.

Největší oběti vedle strádání většiny obyvatel města si válka vyžádala na lidských životech. Z města padlo na různých místech front 1. světové války 43 mužů. Přímo ve městě vzniklo několik lazaretů, kde se postupně střídali ranění vojáci různých národností. Několik z nich zde zemřelo a byli pohřbeni na vojenském hřbitově za nemocnicí.

Od počátku roku 1918 nabývaly události v zemi stále rychlejšího spádu. S celkovým rozvratem rakouské státní moci provázeným sílícím bojem pracujících a zvýšenou aktivitou české politiky se přibližilo dosažení základního cíle českého národního hnutí, vytvoření samostatného státu.

Jaroslav Prokop

Příští pokračování přehledu dějin města bude věnováno období 1918 až 1945.

Bydžovské noviny a časopisy v minulosti

V posledním čísle loňského ročníku jsme si připomenuli „kulaté" výročí našeho Novobydžovského zpravodaje. Dne 20. února 1974 dostali novobydžovští občané první číslo tohoto periodika. A od toho dne vychází Novobydžovský zpravodaj pravidelně čtyřikrát ročně nákladem 1400 výtisků.

Napadlo vás někdy, jaké časopisy a noviny v Novém Bydžově vycházely o kdy vyšel vůbec první bydžovský časopis?

V našem městském muzeu je uchován jediný výtisk Novobydžovského týdeníku, který nese datum 22. 7. 1866. Informuje o bojišti „šestašedesáté" války a je to zatím nejstarší dochované periodikum v Novém Bydžově. S dalším, které nese název „Bydžovan" se setkáváme v roce 1883. Časopis vycházel dvakrát měsíčně a zanikl v roce 1884. V roce 1885 vyšlo v Novém Bydžově první číslo časopisu „Hlas od Cidliny", který několik desítek let patřil k oblíbeným bydžovským časopisům „Nový Bydžovan" vycházel také v roce 1885, ale jako příloha Hradeckého Polabanu. Od roku 1887 do roku 1916 vycházely „Bydžovské listy", dvakrát měsíčně.

S novým periodikem se setkáváme v roce 1891. Byly to „Bydžovské noviny", které vycházely dvakrát měsíčně až do roku 1896.

Dva časopisy začaly vycházet v roce 1894. Týdeník „Stráž na Cidlině" a čtrnáctideník „Časopis pokrokového studenstva". Oba po roce zanikly. Od roku 1917 se v Novém Bydžově tiskl týdeník věnovaný veřejným otázkám „Kraj českého severovýchodu". V roce 1923 vycházel v tiskárně Ferdinanda Pavelky „Věstník Sokolské župy Denisovy". Dalším známým periodikem byl „Týden", jehož redakce byla v Novém Bydžově a tiskl se u Janaty do roku 1925.

Možná, že ještě pamatujete „Vesnické noviny pro Novobydžovský okres", které vycházely v roce 1950 až 1952 a byly vystřídány periodikem „Za socialistickou vesnici Novobydžovska". Tyto noviny vycházely od roku 1952 do roku 1960.

(jm)

BYDŽOVSKÉ ÚSMĚVY

(Z vyprávění Franty Řezníčka)

Pokračování páté:

Muzikant Česťa Mrzena

Víme, že z našeho Bydžova jak z minulosti, tak i z dneška, pochází celá řada význačných osobností. Ať již je to z oboru umění, vědy, literatury, či z herectví, zpěvu, hudby atp. Září na tom našem bydžovském nebi jako hvězdy jasných třpytů, ale jsou mezi nimi i menší hvězdičky, jež doplňují tuto oblohu slávy a uznání a na které jsme my, Bydžováci právem hrdí. Velká většina z nich zasazovala prvý kmínek svého růstu na našem gymnáziu, tento sílil a vyrůstal dále zaléván snahami, nadáním a oběťmi. Ale bylo k tomu někdy zapotřebí i trochu „toho pokakaného štěstíčka" jak nám zpívá často v televizi Matuška a Filipovský.

A takovou jednou hvězdičkou, mile a skromně zářící, je bydžovský rodák **Čestmír Mrzena** z Plzně.

Bydžov stále miluje, vždyť zde prožil jako synek zdejšího lékaře své dětství, měl a má zde ještě své kamarády a obdivovatele ze světa hudby a u nás rozechvěl své srdce neopakovatelnými pocity prvé lásky. Studium na právnické fakultě nemohl dokončit, třebaže mu k doktorátu chyběly již jen dvě zkoušky a věnoval se ve svém volnu po práci plně muzice. Chytl se nejprve kytary, ale jeho nástrojem byl klavír, ten velikánský kus dřeva s vyšponovanými strunami a řadou bílých a černých kláves, na který ho jako kluka dal otec učit do kláštera k jeptiškám. Ale Čestmírek měl tenkráte jiné zájmy: kolo, hřiště, přírodu a tak místo na hodiny, chodil za klášter. Odnášel to zadek, který mu rozhorlený otec zmaloval vždy do azurova a když ani to nebylo nic platné, tak ho jednoduše jako individuum bez zájmu o muziku z hodin odhlásil.

Teprve za pár roků, když jako „puberťák začal rozum brátí" najednou ho to chytlo. Musa usadila se mu natrvalo v zátylku a Česťa sám, bez učitele, vypracoval se na rutinovaného klavíristu. A to již stojí za smeknutí!

Shromáždil kolem sebe nadšence hudby, hlavně moderní a asi tak v roce 1943 začalo malé hudební těleso zkoušet v bytečku paní Zahradníčkové v ulici co jsou veterináři. Nábytek se musel přestěhovat, aby bylo místo. To vše k „strašné radosti" majitelky. Ale její syn Jiří, právě zde s Mrzenou začal vlastně rozvinovat své prvé krůčky kvalitního hlasu a dnes je zasl. umělec Jiří Zahradníček naší hvězdou prvé velikosti.

Celá Česťova parta přešla později k velkému orchestru pod taktovku kapelníka Oldy Severy. Mimo již uvedeného Jiřího Zahradníčka zpívala s nimi ještě zdejší Dáša Hykšová a Eva Portyková. Organizačně to vše vedl učitel učňovské školy Zatloukal, býv. důstojník, manžel Marie Hezké. Tento orchestr měl své bezvýhradné kvality, ale Česťovi bránil v rozletu a v uplatňování progredientních jazzových směrů a tak později pod ZK ROH - koželužny utváří a řídí taneční orchestr s tímto hlavním obsazením: Mrzena - klavír, učitel Hlaváček - trubku, Sláva Bareš z Bašnic - trombon, saxofony: JUDr. Kaván, Zdeněk Zahradníček, Míla Kulich a učitel Kučera. Kontrabas Řezníček, bicí Klemt zvaný „Pták" z Městce. Později ho vystřídal učitel Holeček - Hora. Mrzenovi jsme přezdívali „Dědek", ani nevím proč a pokud vím, neměl pro svoji skvělou povahu a smysl pro kamarádství snad v životě nepřítele.

Můžeme-li přesvědčivě nazvat tajemníka Františka Horkého a jeho kdysi slavný „Skafandr-jazz" u nás v Bydžově průkopníkem tehdy ve světě se rozvíjejícího jazzu, pak toho označení právem náleží i našemu Česťovi. Ovšem pro již prosazovaný nejmodernější styl hudby: dixieland. V našem repertoiru nechyběly jazzové evergreeny a skladby velikých světových jazzmanů jako byl G. Gerschwin, Count Basie, Glen Müller, Duke Ellington a mnoho dalších. A hráli jsme je dobře! V Bydžově i po městech českého severovýchodu, nejvíce ve Vrchlábí, Pace, Jičíně, Hradci Král. ale občas i v Praze v Lucerně. To byl již Česťa oceňován a široko znám jako jeden z předních klavíristů a interpretů taneční, populární i vážné hudby.

Po odstěhování do Plzně získává již jako muzikant-profesionál vysoké kvalifikační ohodnocení. Spolupracoval s Plzeňským, Brněnským a Ostravským rozhlasem, kde nahrávali jeho skladby. Má jich k dnešku jen autorizovaných přes stovku a to není zdaleka všechno. Mimo klavíru hraje též akordeon, varhany a elektr. klavír. 20 let působil v krajském výboru ROH pro profesionální hudebníky a byl členem kvalifikační poroty Pragokoncertu.

Po dlouholetém angažmá v Plzni a západočeských lázních (hlavně Karlovy Vary - hotel Thermal) působil v cizině a to v NDR, NSR a Rakousku. Všude úspěchy. A to nás i Bydžováky nesmírně těší!

V Čestmíru Mrzenovi, i když nedávno překročil šedesátku, zůstává nadále neutuchající pracovní a tvořivý elán. Bydžov navštívil naposledy vloni v létě u příležitosti sjezdu absolventů bydžovského gymnasia po 40 letech. Téměř nestárne, stále svěží, rozvážný, kamarádský a jako vždycky neměnného taktního vystupování.

Přejeme Ti, náš rodáku, hodně zdraví, radosti a úspěchů v další tvé tvořivé práci muzikanta, skladatele, aranžéra a dirigenta. A ať ta tvoje hvězdička svítí a svítí a přibývá jí na velikosti a jasu!

Tak jako herci mají svůj život prošpikován plejádami prožitých veselých historek, tak i u muzikantů není o ně nouze.

Vzpomínám si, jak Česťa se svým orchestrem, ještě za svého působení v Bydžově, hrál v Lužci. Nechci na to brát jed — uplynuly již od té doby více jak dvě desítky let — ale bylo to myslím na nějakém slavnostním plese při otevírání adaptovaného hostince na kulturák. Sál byl nabit tancechtivými občany, mezi nimiž převládala hlavně mládež, která za naší kapelou všude, až slepě — zaníceně chodila. Zábava vydařená po všech stránkách a spokojenost oboustranná. Však nás obecenstvo i pořadatelé hýčkali a plnili co nám jen na očích viděli.

Když jsme skončili a vyšli ven, bylo takové krásné večerní poklidno. Hvězdy třpytily se na černém sametu noci a srpek měsíce visel nízko nad Borkem a koupal si nožičky v bělavém oparu. Muzikantské rekvizity měli jsme již naloženy a chystali se nasednout do kryté dodávky, jež byla připravena dopraviti nás domů, do peřin k posilujícímu spánku. Tu zničehonic kapelník Česťa navrhl: „Hergot, kluci, co kdybychom šli pěšky? Je tak krásně a naše začouzené plíce přímo volají po regeneraci na čerstvém vzduchu!" — A věřte nebo ne, že jinak zabijácký návrh byl kupodivu

Pokračování na str. 14

Dokončení ze str. 13
kolektivně přijat a skoro s nadšením vyrazili jsme zdolati těch 8 kilometrů.

Nad Bydžovem v dáli začlo šednout nebe. To jak pomalu nastávající nový den upíjel z poháru noci. Po obou stranách silnice vzlétávali z polí skřivánci a my dole přímo hltali jejich pozdravné trylky z nebeských výšin. Někteří z nás museli si po chvilce chůze zout parádní boty, nabouvané jen k orchestrovému stejnokroji, ale absolutně se svým moderním tvarem nehodící k túře po tvrdé, kamenité a málo udržované silnici, jež vedla ze vsi až k lesu. A zde se opět projevila ta spontánní, muzikantská, rozverná kolegialita, že né jen někdo, ale bosi půjdeme všichni! No, byl to pohled pro bohy! Jinak pěkně vyšňoření kluci v bílé dederonce s velkým motýlkem pod bradou, šlapou s ohrnutými nohavicemi prach silnice, jež jim nelítostně pudruje nohy do tmavé šedi. To si již zkracujeme cestu pěšinou přes špičku lesa a bylo přímo požitkem a osvěžením, rousati nohy v hebké trávě, na níž kapičky ranní rosy tvořily jakoby mlhovinový povlak. A pak ten koncert lesního ptactva, které vítalo slunce nadcházejícího dne! Však se již viditelně prozrazovalo blednoucími červánky.

Pořadatelé dali nám na cestu lahvinku značkového bulharského červeného vína — aby se nám prý lépe šlapalo. Pomalu jsme upíjeli a splachovali prach sálu, vězící nám ještě v hrdlech. Cesta ubíhala, prošli jsme břízkami a u hřbitovní aleje, jež zářila vzpřímenými svícemi kaštanových květů, dolokli jsme kolektivně zbytek jiskřivého vínka. Míla Kulich ždímá z lahve ještě poslední kapky a povídá: „Víte, kluci, mně ta červená vína tak strašně chutnají, že snad, kdybych předčasně umřel, musel by někdo z vás ve výroční den mé smrti vylít vždy jednu lahev na můj hrob".

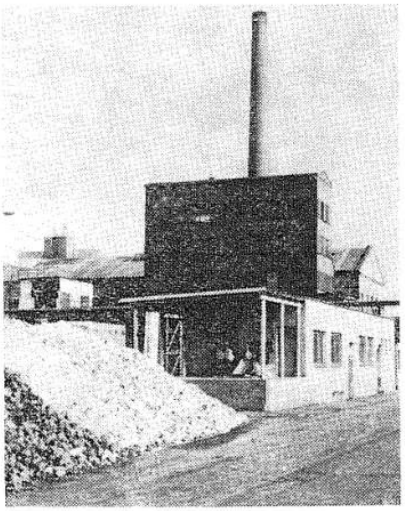
Smějeme se a tu se Česťa na něj obrátí a klidně praví: „To víš, kamaráde, že bych ti vyhověl, ale nejdřív bych ten litr nechal přefiltrovat přes ledviny!"

114. ŘEPNÁ KAMPAŇ

V cukrovaru v Novém Bydžově byla v roce 1983 už 114. řepná kampaň. Trvala celkem 73 dnů, od 29. září do 10. prosince 1983. Zpracovalo se 663.772 q čisté umyté řepy. Na kampani pracovalo celkem 211 pracovníků. Z toho je 48 stálých zaměstnanců cukrovaru a ostatní brigádníci z okolí. Škoda, že ne všichni byli svědomití.

A jaké byly ty dřívější?

V roce 1982 trvala kampaň v Novém Bydžově 87 dnů — od 28. září do 24. prosince, zpracovalo se 835.115 q čisté vyprané řepy, v roce 1981 trvala kampaň 62 dnů — od 2. října do 3. prosince a zpracovalo se 596.100 q čisté umyté řepy, v roce 1980 trvala kampaň 61 dnů — od 6. října do 5. prosince a zpracovalo se 503.800 q čisté umyté řepy, v roce 1979 trvala

Bydžovský cukrovar

kampaň 81 dnů — od 2. října do 21. prosince a zpracovalo se 726.675 q čisté umyté řepy, v roce 1978 trvala kampaň od — 30. září do 29. prosince a zpracovalo se 837.340 q čisté umyté řepy, v roce 1977 trvala kampaň od 30. září do 17. ledna a zpracovalo se 1,046.685 q oprané čisté řepy. V roce 1976 trvala kampaň 70 dnů — od 8. října do 17. prosince, v roce 1975 trvala kampaň 92 dnů — od 2. října do 1. ledna 1976, v roce 1974 trvala kampaň 93 dnů od 3. října do 3. ledna 1975, v roce 1973 trvala kampaň 80 dnů od 1. října do 20. prosince a zpracovalo se 712.340 q čisté oprané řepy.

Ještě něco z historie novobydžovského cukrovaru. V roce 1869 vznikla myšlenka u místních představitelů postavit v Novém Bydžově spolkový r o l n i c k ý cukrovar. Zájemci se sešli v červnu 1869 a rozvinuli propagaci mezi rolníky a nerolníky s tím, že tato akce upevní vážnost rolnického stavu. To se podařilo. Již v listopadu 1869 se konala valná hromada akcionářů a byli zvoleni funkcionáři a ustaven 30 členný výbor. V jeho čele stáli význačné osobnosti veřejného a průmyslového života, jako: lékař, okresní tajemník, průmysliníci (Kolben-Daněk) a dva cukrovarští odborníci. Významná novobydžovská osobnost a zakladatel závodu dr. ESSOP byl zvolen předsedou.

Hledali volné místo pro stavbu, až se rozhodli pro prostor u Cidliny, na kterém dnes cukrovar stojí.

Se stavbou cukrovaru bylo započato na jaře roku 1870. V polovině roku 1870 byla stavba v plném proudu. Dne 6. října 1870 byl celý komplex továrny předán i s budovou a byty pro úředníky a s „kasárnami" pro šest zřízenců. A dne 7. října 1870 začala už první řepná kampaň novobydžovského r o l n i c k é h o cukrovaru.

Jaký to musel být stavební elán a organizace práce, když téměř za půl roku postavili továrnu i s příslušenstvím a se zařízením na skladování a plavení řepy. A to tenkrát neměli takovou stavební mechanizaci, jaké se používá na stavbách dnes. Postavení novobydžovského cukrovaru v roce 1870 stálo tehdejších 530.000 zlatých. První léta činnosti a provozu nebyla lehká. V roce 1895 byly zaplaceny dluhy a mohly být ještě naplněny i rezervní fondy.

Tenkrát se také sváděl nelítostný boj o řepu mezi kapitalistickými cukrovary, které se mezi sebou předstihovaly v přeplácení řepy. I z našeho Bydžovska se také nějaká řepa vozila dráhou až do cukrovaru ve Velkém Meziříčí. Boj o řepu trval plných dvacet let, než došlo mezi cukrovary k úmluvě a k rozdělení lokalit. Tím se poměry částečně uklidnily.

Po první světové válce byl cukrovar v Novém Bydžově z velké části přestavěn. Došlo k rozsáhlým a nákladným rekonstrukcím. A každým rokem se zde něco vylepšuje, vyměňuje a modernizuje. Hezké a čisté prostředí také dodává radost a přináší větší chuť k práci.

Zdivo zadní části továrny je ještě původní a slouží spolehlivě až dodnes. Po velkých úpravách byl cukrovar v Novém Bydžově ve dvacátých létech považován za nejmodernější a nejlépe prosperující závod celého českého severovýchodu. Zpracovával kolem 10.000 q řepy za 24 hodin. Toto množství se udržuje až do dnešních dnů.

Lokalita cukrovaru se zvětšovala a v roce 1925 cukrovar zpracovával už 420.000 q řepy za kampaň. Kampaně byly kratší.

Po tomto roce dochází však k těžkému otřesu. Značně poklesl vývoz cukrovaru do zahraničí a tím katastrofálně klesla cena hluboko pod výrobní cenu až na jednu třetinu. Na cukr nebyl odbyt, musel se proto denaturovat a znehodnocovat a krmil se s ním dobytek.

Cukrovka se pak omezovala a sela se na menších plochách. Za 1 q řepy se platilo tehdy zemědělcům jen 10 Kč. Byly to doby velmi těžké. V cukrovarech se platilo za osmihodinovou směnu 19,50 Kč nebo 22,50 Kč podle druhu práce.

Cukrovary se uzavírali a rušily. Ze sedmi cukrovarů na Cidlině zůstaly pouze dva. Jedním z nich, který zůstal v provozu, byl cukrovar v Novém Bydžově. Bylo to zásluhou a velkým úsilím několika nadšených a věrných funkcionářů, kteří přes veškeré těžkosti i finanční nesnáze vytrvali.

A tak cukrovar v Novém Bydžově, po různých změnách i po rušných a převratných, ale vítězných dobách, žije a pracuje šťastně až dodnes.

Věříme pevně, že tomu bude i v budoucnu, k radosti i k prospěchu celého našeho zemědělského okolí a jeho obyvatel.

Za 114 řepných kampaní prošlo bránou cukrovaru v Novém Bydžově tisíce lidí několika generací. Prožívali časy dobré, bouřlivé, někdy i zlé a těžké, ale i časy radostné a slavné.

I oni se přičinili svou prací o to, aby naše krásná socialistická vlast stále vzkvétala, aby náš život byl šťastný, spokojený a klidný v míru.

Jarka Macura

Z NAŠEHO MUZEA

OBRAZY MISTRA HUDEČKA. Sbírky muzea byly obohaceny o pět olejomaleb akademického malíře Stanislava Hudečka (1872—1947), jehož 110. výročí narození jsme připomněli ve 4. čísle Novobydžovského zpravodaje v roce 1982. V souboru obrazů na prvním místě zaujme rozměrné plátno Alej v Hlušicích, dílo energického a pastózního rukopisu a zářivé barevnosti. Důstojným protějškem tohoto obrazu je Les, připomínající důvěrně známá zákoutí z našich smrkových lesů. Další dva velké obrazy Pobřeží Jadranu přibližují kouzelné prostředí mořských zátok z míst umělcových letních pobytů. Menší olejomalba Zátiší s jablky a vínem zastupuje méně známou oblast Hudečkovy tvorby, ale i ona dokládá všestrannost a osobitost umělcova malířského projevu.

Soubor obrazů byl muzeu darován panem Stanislavem Hudečkem z Litomyšle, posledním žijícím synem umělce. Za krásný dar a významné obohacení sbírek vyjadřujeme panu Hudečkovi a jeho manželce upřímné poděkování.

St. Hudeček — Alej v Hlušicích

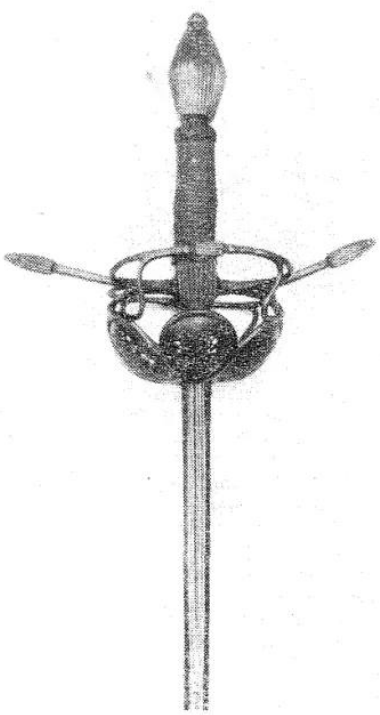
BRANDLOVO DÍLO OPĚT V EXPOZICI. Počátkem tohoto roku byl do muzea vrácen Brandlův obraz Matky Bolestné, zapůjčený Krajskému muzeu východních Čech v Hradci Králové na výstavu V zrcadle staletí. Výstava byla otevřena od května do konce října a poutala velkou pozornost četných návštěvníků. Mezi více než třemi sty vystavených klenotů z východočeských muzeí k nejobdivovanějším patřil právě obraz z našeho muzea. Brandlův obraz Matky Bolestné už je znovu v muzejní expozici a spolu s dalším obrazem Uřižovaného, s vystavenými archívními a obrazovými dokumenty přibližuje umělcovu tvorbu v našem kraji. Expozice Petr Brandl a východní Čechy také návštěvníka seznámí s výsledky restaurování obou vzácných děl v ateliéru akad. malířů a restaurátorů manželů Bergerových.

NOVÁ VÝSTAVA. Pásmo osmdesáti barevných diapozitivů, zachycující ve zkratce minulost a současnost města, bude od 1. května doplněno o výstavu Proměny našeho města. Výstava na chodbě haly ukáže nejzajímavější fotografie, které dokumentují proměny města od poslední třetiny 19. století do současnosti. Mezi vystavenými fotografiemi uvidíte i nejstarší snímky, pořízené před více než 110 lety.

VZÁCNÝ KORD. S katalogizací sbírek se postupně přichází na další unikátní předměty. V poslední době mezi ně přibyl i tzv. kapounovský kord, pokládaný dosud za blíže neurčenou práci 17. století, pravděpodobně španělského původu.

Novými výzkumy bylo zjištěno, že kord patřil rytíři Albrechtu Kapounovi ze Svojkova, pohřbenému v r. 1591 ve starobydžovském kostele. Od tohoto roku kord zůstával po tři staletí v interiéru kostela, kde byl zavěšen spolu se znakem s nápisem uvádějícím jeho majitele. V muzejních sbírkách je kord od r. 1891. Už v r. 1895 byl vystaven mezi zbraněmi na národopisné výstavě v Praze, ale bližšího určení a ocenění se ani tam nedočkal. Od té doby uplynulo téměř devadesát let...

Kapounovský kord

Při detailním zkoumání profilované čepele kordu byla nalezena značka se jménem a po dalším studiu odborné literatury bylo možno vyslovit jednoznačný závěr: kapounovský kord je prací solingenského mečíře Clemense Stamma, připomínaného kolem r. 1580. Nové určení značně zvyšuje hodnotu této renesanční zbraně. Prolamovaný záštitný koš ve tvaru květu se šesti okrouhlými lístky nemá pro osmdesátá léta 16. století žádnou přímou obdobu nejen v českých muzejních sbírkách, ale ani v nejznámějších sbírkách v zahraničí. Obdobný typ záštitného koše je zatím znám u zbraní datovaných o několik desítek let později. Hodnotu kapounovského kordu zvyšuje vedle přesného určení výrobce i určení majitele zbraně. U zbraní tohoto druhu jde opravdu o vzácnou výjimku. Blíže datovaný kord z našeho muzea tak může významně přispět k obohacení znalostí o vývoji kordu koncem 16. století.

Několika větami ještě o osobě majitele kordu. Rytíř Albrecht Kapoun ze Svojkova, nejstarší z jedenácti synů Pirama Kapouna, se narodil r. 1523. V r. 1549 zakoupil statek Hlušice a část Starého Bydžova a zanedlouho v Hlušicích nechal postavit tvrz. Albrecht Kapoun patřil k významným úředníkům. V letech 1557 až 1569 byl purkrabím Pražského hradu a od r. 1570 až do smrti purkrabím Hradeckého kraje.

J. P.

JAK ŠLI ZA MÚZAMI DO SVĚTA

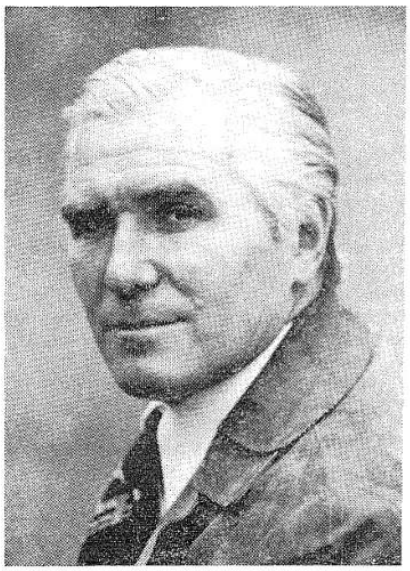
NOVÝ SERIÁL ZDEŇKA SMUTNÉHO

Milí čtenáři!

Náš „Novobydžovský zpravodaj" nás informuje o všem co se v současné době děje v našem městě a jeho integrovaných obcích. Dovídáme se o historii našeho města, dosud však jsme zůstávali dlužni hodně těm, kteří z našeho města a okolí pocházejí, na své město nezapomněli a i když je povolání nebo životní osud zaválo daleko od domova, duší zůstávají stále Bydžováky. Avšak i ti, kteří nejsou rodáky našeho města, ale trávili mezi námi dlouhá léta, rádi vzpomínají na chvíle prožité mezi Bydžováky a alespoň třeba jen prostřednictvím našeho „Zpravodaje" sledují život u nás. Odešli do světa a stali se v mnoha případech vynikajícími pracovníky svého oboru. Je jich celá řada a není v moci našeho časopisu obsáhnout všechny tyto osudy. Věnujme tedy několik vzpomínek našeho časopisu alespoň těm, kteří v kulturním životě našeho města dlouhá léta působili, svou prací jí vtiskli punc poctivé dřiny anebo kteří za kulturou odešli do světa a tam se vypracovali na přední místa v oboru. Není jich málo, o některých by starší pamětníci snad ještě něco v paměti dali dohromady, ale u většiny našich občanů jsou vzpomínky na ně velmi kusé. Abychom si trochu to hrdé vědomí a rodáctví či sounáležitosti k našemu městu trochu posílili, zajdeme si teď několikrát za těmi, kteří dělali našemu městu čest a pokud ještě nám mohou o své životní pouti říci osobně, poptáme se jich na jejich práci, život a vztah k našemu městu. A uvidíte, kolik našich občanů pracuje v kultuře mimo naše město a jakou mu dělají čest.

ROZHOVOR PRVNÍ: ZASLOUŽILÝ UMĚLEC

Jiří Zahradníček

Zasloužilý umělec
tenorista, sólista opery Národního divadla v Praze
(*22. 11. 1923 v Novém Bydžově).

Jiří, jsi rodák z našeho města, můžeš říci přesně kde jsi se narodil?

Ano, naši mi vždycky říkali, že jsem se narodil v domě u Větrovských naproti poště, kde tehdy naše rodina obývala jednu místnost. Ale brzy jsme se přestěhovali do městského tak zn. „dvorce" (nyní sídlo Technických služeb), protože můj otec byl v Bydžově obecním strážníkem a tam jsme bydlili spolu s několika dalšími příslušníky městské stráže.

Uplynulo víc jak půl století od dob, kdy jsme jako kluci pobíhali po městském tržišti u Vašeho bytu a zlobili obecního dozorce pana Turka. Ani ve svých klukovských snech však jsi ještě nemluvil o tom, že by ses chtěl jednou stát slavným zpěvákem. Kdy Tě tato myšlenka napadla?

Jako školáka mě už zajímala hudba a toužil jsem po tom, ovládat nějaký hudební nástroj. A dobře se pamatuji na své první vystoupení v opravdovém orchestru v Bydžově. Byl jsem sotva škole odrostlý, podařilo se mi sehnat harmoniku a za krátkou dobu jsem mohl již zasednout do orchestru. A dobře se pamatuji, kde to bylo. Byla taneční zábava na Metličanech „U Štaffů" a tam jsem prvně zkusil pocit hrát v opravdové kapele. A poněvadž i kapelník byl spokojen, začal jsem pomalu hrát s jeho orchestrem a zkusil jsem někdy i zpívat. Všichni okolo říkali, že je to dobré, začal jsem tedy uvažovat o tom, zajímat se o tuto činnost hlouběji a hlavně si dobře a co nejčastěji zazpívat. Poněvadž jsem se v této době v Bydžově učil, byly to nejčastěji příležitosti ve městě. Spolupracoval jsem tehdy s tanečním orchestrem mladých nadšenců, které stmelil a vedl Česta Mrzena, ale mně to bylo stále málo, chtěl jsem stále víc a víc, zkrátka propadl jsem myšlence, věnovat se zpěvu a hodně a hodně se učit, abych to dle možností přivedl na nějakou úroveň.

Ano, Jirko, a zde vlastně začíná Tvá dráha profesionálního umělce, které jsi věnoval dvě třetiny svého života a ve které jsi nedávno oslavil tak krásné a zasloužené jubileum. Tak kde jsi zakotvil na první „štaci"?

Své prvé angažmá jsem nastoupil v roce 1941 v Liberci v nynějším divadle F. X. Šaldy. Vzpomínám, jak jsme v roce 1945 s nadšením zakládali novou scénu — Severočeské divadlo.

Viděl jsem několik Tvých postav v libereckém divadle, ale jestlipak si, Jirko, vzpomeneš na svou první roli ve svobodném divadle po r. 1945?

Jistě, vzpomínám si velmi dobře, byl to Vašek v „Prodané nevěstě".

Tvoje spolupráce s tímto divadlem trvala, pokud vím, téměř 12 let. Které byly další velké postavy a opery, ve kterých jsi v Liberci zpíval?

Tak vedle Prodané nevěsty to byl Jakobín, Don Pascale, Halka, Bohéma, Troubadour, Mme Butterfly, V studni, to jsou ty, na které si vzpomínám.

Od roku 1953 do 1959 jsi působil jako sólista opery v Opavě a pak už do roku 1963 v opeře v Ostravě. Budeme-li posuzovat společně obě tyto scény, přinesly Ti další významné role a úspěchy. Jaké slavné postavy v operách Ti přibyly do repertoáru na těchto scénách?

Bylo jich hodně, snad jen několik těch nejvýznamnějších. Tak to byli Jíra, Junoš a Warneman v Braniborech v Čechách, Dalibor a Vítek v Daliboru, Ladislav ve Dvou vdovách, Lukáš v Hubičce, Vít v Tajemství a Jirka v Čertu a Káče, Dimitrij ve stejnojmenné opeře A. Dvořáka, princ v Rusalce, Laca a Števa v Její pastorkyni. Ale to by byl nekonečný výčet. Když to vezmu podle autorů tak to bylo 5 oper Leoše Janáčka, šest oper G. Verdiho, 5× to byl Puccini a asi přes dvacet světových operních skladatelů, mezi nimi byli i Mistři pěvci norimberští R. Wagnera.

Pěkně nám přibývají skladatelé i počet jejich děl. Ale v roce 1964 se podařilo opeře Slovenského národního divadla Tě získat jako svou významnou posilu. Jak se tam rozšířil Tvůj repertoár a jaké máš vzpomínky na tuto první slovenskou scénu?

Na svou práci na této scéně velmi rád vzpomínám, protože jsem měl možnost vytvořit zde další řadu operních postav světového repertoáru, navíc jsem třeba při spolupráci se Slovenskou filharmonií navštívil některé světové hudební festivaly jako je např. Sagra Musicale Umbra. A pokud se týká těch světových postav a oper, byla jich řada, vzpomínám si alespoň na některé. Mimo již zmíněné postavy, které jsem si přinesl z předcházejících angažmá to byly postavy v těchto operách: Maškarní ples, Nabucco, Rigoletto, Síla osudu, Tosca, Turandot, Norma, Carmen, Kníže Igor, Eugen Oněgin, Komedianti, Hoffma-

novy povídky, Lazebník sevillský, Tannhäuser a mnoho dalších. Zde jsem také ve světové opeře André Chenier při premiéře oslavil své osobní jubileum, bylo to totiž moje dvoutisící představení.

K Tvému angažmá ve Slovenském národním divadle se vztahuje také jedno význačné jmenování a jak znám Tvoji vrozenou skromnost, tak bys přešel tuto skutečnost mlčením. Prosím Tě, co Ti tedy říká vládní usnesení č. 277 ze dne 1. 8. 1968?

Ano, tímto usnesením mi byl udělen titul „zasloužilý umělec".

Bylo to trochu stručné a proto dovol, abych výňatek z uvedeného vládního usnesení docitoval: „Jiří Zahradníček patří v současnosti mezi přední československé tenoristy. Je častým a vítaným hostem téměř na všech našich operních jevištích. Jeho repertoár je nesmírně rozsáhlý a bohatý. Vyniká hudebností, technickou vyspělostí, příjemným hlasovým timbrem a hereckým výrazem, ale zejména zvučným hlasem a čistými, jistými a brilantními výškami, s jakými se setkáváme pouze u pěvců světového jména". Potud vládní usnesení.

Vládní usnesení mluví o hostování téměř na všech našich jevištích. Ale krátce po udělení tohoto titulu se Ti dostalo další cti, representovat naše pěvecké umění v daleké cizině. Dostal jsem tehdy od Tebe pozdrav až z dalekého Norska. Jak ses tam dostal?

V roce 1969 jsem byl pozván na hostování do Královské opery v Oslo, kde jsem zpíval Fidelia a Bludného Holanďana spolu s Ingrid Bjonerovou a poněvadž se oběma stranám tato spolupráce zalíbila, setrval jsem tam celý rok a vytvořil tam několik světových operních postav.

Jiří, vím, že zpíváš a ovládáš dobře německy, zpíváš italské opery v originále, ale řekl jsi mi také, že jsi v Norsku zpíval některé opery v norštině. Jak se to v takovém případě dělá, když jde o tak odlehlý pro nás jazyk?

Tak v Norsku jsem zpíval italsky Sedláka kavalíra, německy Bludného Holanďana a norsky Florestana ve Fideliu a v Dallapiccolově opeře Vězeň. Při nastudování norského partu jsem měl norského jazykového poradce.

Ano, pak přišlo datum 1. 8. 1970 a s ním nástup na vytouženou metu mnoha zpěváků a herců. Co pro Tebe znamenalo toto datum?

Ano, toto datum pro mě mnoho znamená, ten den jsem se totiž stal členem opery Národního divadla v Praze, kde jsem však již předtím často hostoval.

Budeš tedy čtrnáctou sezónu v našem Národním divadle, ale za tu dobu Tvé pěvecké umění obdivovali diváci téměř na všech evropských význačných scénách; kde jsi všude šířil slávu českého zpěvu?

A nyní přišla odpověď, která je pro zasloužilého umělce Jiřího Zahradníčka tak příznačná při jeho skromnosti, místo výčtu evropských operních scén a světových pěveckých festivalů mi odpovídá:

„Víš co, tady máš celý můj archív, je to tam všechno pěkně srovnáno, tak si vyber, co potřebuješ a pověz mi radši, co je u vás v Bydžově nového!"

A tak se zavrtávám do jeho archívu, abych na něco význačného nezapomněl. Avšak stejně mi to nedá, abych se ještě na některé věci nezeptal.

Jiří, tady držíš takový krásný malý gramofonek s takovou tou velkou troubou, jak jsme byli zvyklí dříve vídat, co je to za krásnou hračku?

Tak ta krásná „hračka" jak říkáš, je zlatá miniatura toho starého gramofonu a je to vítězná trofej Grammy Awards v Los Angeles. National Academy of Recording Arts and Sciences z Californie vyhodnocuje každoročně nejlepší nahrávku roku a v r. 1981 byla vyhodnocena nahrávka fmy DECCA London za snímek Janáčkovy opery Z mrtvého domu. Tato soutěž je pořádána od r. 1976. Světoznámý dirigent Charles Mackerras s Vídeňskými filharmoniky uskutečňuje každoročně tyto nahrávky a většinu rolí obsazuje pěvci z našeho Národního divadla. Tentokrát v r. 1981 se dostalo toto vyznamenání třem našim pěvcům najednou. Slavnostní ceremoniál předání cen snímala i americká televize. Jsou to ty malé zlaté gramofonky. Na tuto světovou událost, pro naše produkční umění tak významnou, jsme se nedostali, ceny nám byly předány v Praze ředitelem Pragokoncertu. Spolu se mnou je dostali ještě Václav Zítek a Ivo Žídek.

A dále pak z archívu zjišťuji, že prvá role v Národním byl Hoffman v Hoffmanových povídkách, že Jiří Zahradníček vytvořil pro ND již téměř 30 rolí, má hodně přes dva tisíce představení a 130 postav a ještě musím prozradit jedno, na co by určitě „jako náhodou" Jiří Zahradníček zapomněl, nejsou to jen operní scény, které ho hostí, jsou to i pěvecké festivaly, účast na Pražském jaru, spolupráce s filharmonickými orchestry. A tak si tady v archívu počítám, kolik to vlastně bylo zemí, kde všude zněl jeho jedinečný hlas. A je to pěkná řada, posuďte sami: Itálie, SSSR, Bulharsko, Polsko, Rumunsko, NDR, NSR, Norsko, Švýcarsko, Holandsko, Rakousko, Španělsko, Francie. Avšak desítky gramofonových společností zvou k nahrávkám Jiřího Zahradníčka, takže v Tokiu v obchodě s gramofonovými deskami najdete jako nejdražší stereofonní nahrávky italské chrámové hudby, na desce francouzské gramofonové společnosti s dirigentem V. Smetáčkem a Jiřím Zahradníčkem. Jiří, říká se o Tobě, že sis dar krásného hlasu přinesl na svět a že ses snad ani zpívat nepotřeboval učit. Skutečnost však je jiná, viď?

Máš pravdu, bylo to hodně dřiny a odříkání a to nejen moje. Vděčím za to za všechno svým rodičům a hlavně mamince, že mi umožnila se vzdělávat ve zpěvu. Vzpomínám si, když jsem začínal u prof. Aima v Praze, tak jedna lekce u něho stála 100,— Kčs a 20,— Kčs stála tehdy cesta do Prahy a to všechno musela maminka doslova vydřít, poněvadž víš dobře, že prala prádlo na výdělek a to byly těžce vydřené peníze. Tak k prof. Aimovi jsem jezdil 4 roky, pak byl mým učitelem Karl Sorgström a 3 roky jsem studoval u J. Schwarze-Vlasáka, který studoval zpěv v Itálii a byl několik let hlasovým poradcem opery v Liberci.

Abychom nežili jen z minulosti, co teď právě studuješ na své mateřské scéně — Národním divadle?

Zítra mám generálku na velké naše představení a sice zpívám v opeře B. Martinů Řecké pašije, která je velkým operním dílem. Všichni se na to těšíme a věříme, že i publikum přijme s radostí tento umělecký počin.

A opět se zahrabávám do archívu, abych alepoň na závěr našeho povídání našel ještě něco, co by určitě řečeno nebylo. A je toho dost a stojí to za to si přečíst:

> **... a tak je v obou představeních (Cavalleria rusticana a komedianti) na scéně brněnského divadla vlastně jen jeden špičkový výkon — skvělý Canio hostujícího Jiřího Zahradníčka. Jeho tenor má barvu, fantastické dechové dispozice a skvělé výšky. V italském oboru je dnes u nás Zahradníček celkem určitě bez konkurence.**
>
> Jaroslav Blaho
>
> **... za vůbec nejlepší Zahradníčkovu kreaci považuji Hoffmana z Offenbachových Hoffmanových povídek. Tak bezpečně odzpívaný náročný a vysoko položený part není možné označit jinak než výkon nejvyšší extratřídy. Dnes je Zahradníček pro operní soubor Slovenského národního divadla těžko odmyslitelnou oporou. Soustavně přitom zpívá v Praze a Brně, zejména tenorové role italského klasického repertoiru. V něm a pravděpodobně vůbec — máme v Zahradníčkovi na bratislavské scéně československého tenoristu č. 1.**
>
> z odborného tisku Bratislava

A jen malá ukázka z toho, „co se píše":

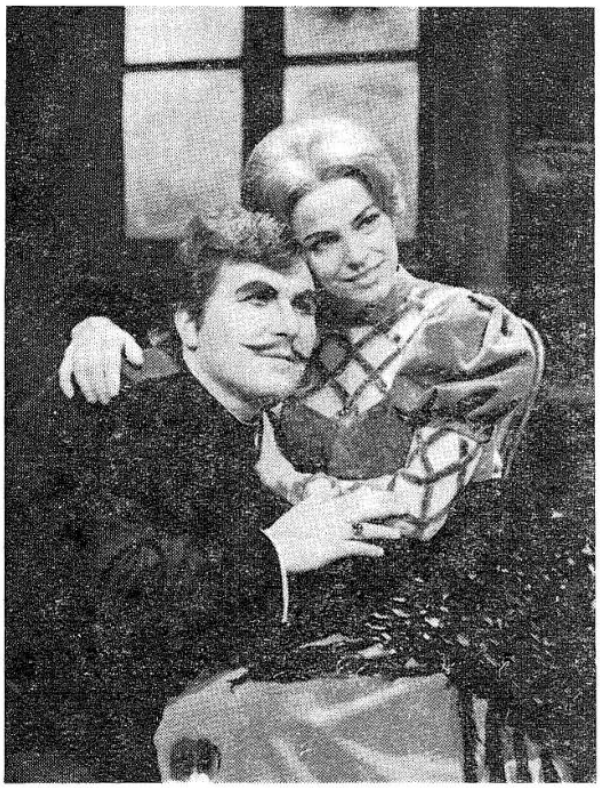
> **zvukově okázalý — krásný hlas podmanivého lesku a vzorné deklamace — nosně a leskle znějící tenor — vynikající technika — fascinující vysoké polohy — navíc dar přirozeného herectví — suverenní ovládání italské vokální metody — brilantní technika — oslňující výšky.**

Tak to je všechno o našem rodáku, zasloužilém umělci Jiřím Zahradníčkovi, který v listopadu minulého roku oslavil své významné životní jubileum. A tak ještě na konec jednu otázku, která bude jistě zajímat nás všechny Bydžováky: „Jiří, kdyby Tě někdo pozval, abys po dlouhé době zase v Bydžově zahostoval, přijal bys pozvání a s chutí pro Bydžováky zazpíval"?

„Budu-li to vědět s dostatečným časovým předstihem, abych si zařídil volno v divadle, přijedu a rád".

„Jiří, přeji ještě mnoho a mnoho krásných operních rolí, mnoho pěveckých úspěchů a děkuji za rozhovor".

Zdeněk Smutný

Z opery Bratři Karamazovi (Míťa Karamazov)

Piková dáma (Heřman)

Klub kaktusářů A. V. Friče v našem městě

Většina lidí se dívá na tyto podivné a zvláštní rostliny tak trochu s pohrdáním. V našich krajích jsme zvyklí na náš les, louku a pole na kopretiny a pampelišky. Kaktus jako takový na nás působí tak nějak cizokrajně. Něco na tom ovšem je, kaktusy pocházejí z aridních oblastí celé Ameriky, kde tvoří část vegetace tohoto kontinentu.

Člověk žijící na okraji těchto oblastí se již dávno naučil užívat kaktusů ke svému prospěchu, od požívání jejich plodů jako potravy, v lidovém léčitelství a později v medicíně a farmakologii, na výrobu tamější kořalky ale i na stavbu svého obydlí nebo alespoň jeho pichlavého oplocení. V minulosti mnohé kaktusy byly používány jako rituální drogy při indiánských náboženských obřadech. Mimořádnou proslulost takto získaly lophophory, které pro výrazný halucinogenní účinek se staly zcela nepostradatelné pro domorodé Indiány.

V současné době ztrácejí kaktusy svůj hospodářský význam a nastupuje zcela jiný a svým způsobem zajímavější. Dnes tyto rostliny nejsou jen optickou a estetickou záležitostí pro kaktusáře jejichž silné „pro natura" cítění se leckdy zvrhne v dadaistické vyžívání se v počítání počtu žeber, či v měření výšky a šířky květů, hila, cephalia a dalších laikům cize znějících názvů a pojmů. Tyto rostliny jsou přitažlivé nejen pro nás kaktusáře, ale i pro botaniky a další učence zabývající se nejrůznějšími vědami. Mnozí v této oblasti různě pokusničí... A mnohý jenom ničí, i když je důvod stejný. V současných podmínkách nemají kaktusy valný hospodářský význam, máme-li na mysli jejich přínos pro surovinovou či potravinovou základnu.

Jsou však velmi významné v jiném ohledu. Pěstování kaktusů představuje ušlechtilou zálibu, která pomáhá užitečně využít volný čas k dalšímu sebevzdělávání i k aktivnímu odpočinku. A to jistě není málo. Na tomto místě nutno poznamenat, že naší kaktusáři aktivně pomáhají při ochraně přírody, pomáhají uchovat při životě mnohé vzácné druhy, které jsou v domovině téměř vyhubeny. A tak není divu, že v mexickém časopisu najdeme úvahu o tom, že není daleká doba, kdy se do Mexika budou dovážet alespoň některé vzácné druhy kaktusů od nás z Evropy z Československa.

Proč vlastně kaktusy pěstujeme?

Již několikráte mně byla položena tato otázka, na kterou bylo těžko odpovědět. Proč v tom skleníku raději nepěstuješ okurky nebo rajčata? Co na tom vidíš? Odpovídám. Kaktusy jsou našimi věrnými a tichými přáteli a v jejich blízkosti trávíme všechen volný čas. Ano, proto je pěstujeme.

Kaktusářův rok má 365 dní a nocí vyplněných poctivou prací. Ovšem daleko závažnější je honba na různé vzácné rarity a opomíjení základních rodů, vzácné jsou pouze z toho důvodu, že je neumíme pěstovat a pro mnohé „kaktusáře" se stávají metou nejvytouženější. Pro poctivého kaktusáře není problém kultivace Ariocarpusů, Discocactusů Sclerocactusů a dalších... ctusů zatím co ti druzí, kteří nevypěstovali ani jednu Mamilarii a často si pletou opuncii s echinopsisem začínají právě s honbou za raritou. Toto počínání opravdu stojí za zamyšlení.

Již dávno je pryč doba, kdy pěstování kaktusů bylo výhradní doménou mužů. Dnes v našich řadách jsou i ženy a jejich sbírky mohou směle soutěžit se sbírkami mužů a nejen to. Ženy dále nezištně, obětavě a spolehlivě pracují ve všech akcích a patří jim za to naše poděkování. Nemalou pozornost jistě zaslouží mladí začínající kaktusáři, kterých je opravdu málo. Jsme schopni pomoci jim radou a zkušeností a nejen to. Vždyť v mládí a dorostu je záruka dospělých kaktusářů. Klub kaktusářů A. V. Friče v Novém Bydžově vás upřímně zve do svých řad.

Naši matriky

NAROZENÍ

od 28. 10. 1983 do 17. 1. 1984

28. 10. **Michaela Kudová,**
Nový Bydžov - Chudonice 155
7. 11. **Jakub Šoufek,**
Nový Bydžov - Lužec n. C. 159
8. 11. **Iva Matějcová,**
Nový Bydžov, Zahradní 451
18. 11. **Lukáš Čapek,**
N. Bydžov - Stará Skřeněř 29
23. 11. **Jan Karásek,**
N. Bydžov - Stará Skřeněř 58
23. 11. **Aneta Šmidrkalová,**
Nový Bydžov - Vysočany 58
24. 11. **Jiří Vyleťal,**
Nový Bydžov, V ráji 1301
27. 11. **Jana Hubáčková,**
Nový Bydžov, Malátova 1872
29. 11. **Martin Prostredník,**
Nový Bydžov, Revoluční 831
1. 12. **Vladimír Kožíšek,**
Nový Bydžov, J. Fučíka 892
13. 12. **Michaela Kořínková,**
N. Bydžov - Starý Bydžov 106
13. 12. **Jan Hušek,**
Nový Bydžov, Zahradní 448
15. 12. **Marcela Kloučková,**
Nový Bydžov, Tylova 379
20. 12. **Petr Badea,**
Nový Bydžov, Klempířská 1470
21. 12. **Eva Hůzová,**
Nový Bydžov, Zahradní 443
24. 12. **Veronika Novotná,**
N. Bydžov - Chudonice 116
24. 12. **Jiří Bičiště,**
Nový Bydžov - Vysočany 34
28. 12. **Petr Gomboš,**
Nový Bydžov, Žižkova 621

1984

2. 1. **Nikola Čakyová,**
Nový Bydžov, Revoluční 291
3. 1. **Diana Suchánková,**
Nový Bydžov, J. Fučíka 904
15. 1. **Lukáš Vosáhlo,**
N. Bydžov - Lužec n. C. 31
16. 1. **Jakub Geletič,**
Nový Bydžov, J. Fučíka 890
17. 1. **Markéta Kubelková,**
Nový Bydžov - Lužec n. C. 92

SŇATKY

od 22. 10. 1983 do 28. 1. 1984

22. 10. **Karel Vyleťal,**
Nový Bydžov, 28. října 1644
Bohumila Gloserová,
Praha 9 - Kyje, Ronešova 1136
5. 11. **Josef Rychtera,**
Myštěves 69
Helena Rumlová,
Nový Bydžov, Luční 770
12. 11. **Josef Růt,**
Nový Bydžov, J. Fučíka 889
Anna Lhoták ová,
Nový Bydžov - Vysočany 38
25. 11. **Ladislav Matějec,**
Nový Bydžov - Zábědov 85
Jaroslava Matějcová,
Nový Bydžov - Zábědov 85
26. 11. **Josef Tichý,**
N. Bydžov - Nová Skřeněř 34
Jitka Drobná,
Hlušice - Hlušičky 91
26. 11. **Jozef Hanulík**
Predmier 41
Alena Apoštolová,
Nový Bydžov, J. Fučíka 768
26. 11. **Milan Vilt,**
Kutná Hora, U Tylova divadla 538
Eva Archalousová,
N. Bydžov - Stará Skřeněř 49
26. 11. **František Novotný,**
Nový Bydžov - Chudonice 116
Erika Sodomková,
Nový Bydžov - Chudonice 116
3. 12. **Ladislav Návrat,**
Chrášťany 59
Irena Tyčová,
Nový Bydžov 1564
3. 12. **Miroslav Dědek,**
Ohnišťany 43
Lenka Hazdrová,
Nový Bydžov, Klicperova 624
3. 12. **Zdeněk Loženský,**
Mladá Boleslav - Kosmonosy, Tesařská 257
Jaroslava Kloučková,
Nový Bydžov - Vysočany 45
10. 12. **Jan Balážik,**
Nový Bydžov, Třebízského 944
Soňa Hlubůčková,
Nový Bydžov, Dvořákova 466
17. 12. **Ing. Luboš Hlaváček,**
Týniště n. O., Havlíčkova 430
Ivana Valentová,
Nový Bydžov, Dr. Vojtěcha 436
17. 12. **Vratislav Říha,**
Mlékosrby 33
Hana Outlá,
N. Bydžov, Na Švarcavě 1258
17. 12. **Karel Borek,**
N. Bydžov, U plovárny 1415
Marie Sedláčková,
Lázně Bělohrad, Štefánikova 416

1984

14. 1. **Zdeněk Koman,**
Nový Bydžov, ČSA 1444
Dana Moravcová,
Nový Bydžov, ČSA 1444
28. 1. **Libor Rajm,**
N. Bydžov, Rudé armády 1912
Zdeňka Čermáková,
Solnice - Ještětice 78

ZLATÁ SVATBA

30. 11. 1983
Alois a Josefa Komárkovi,
Nový Bydžov - Metličany 1076
6. 1. 1984
Bedřich a Marie Janečkovi,
Nový Bydžov, U jatek 923

ÚMRTÍ

od 5. 11. 1983 do 16. 1. 1984

5. 11.	**Josef Grim**	59 let
7. 11.	**Antonín Matys**	74 let
15. 11.	**Františka Škarýdková**	78 let
20. 11.	**Františka Karásková**	90 let
21. 11.	**Zdenka Tesařová**	62 let
23. 11.	**Jaroslav Partl**	78 let
24. 11.	**Josef Sobotka**	76 let
26. 11.	**Božena Drobná**	73 let
27. 11.	**Bohumil Pižl**	70 let
1. 12.	**Marie Hájková**	86 let
10. 12.	**Bohuslav Krejčí**	61 let
12. 12.	**Františka Štefánová**	90 let
16. 12.	**Pavlina Vacková**	86 let
19. 12.	**Josef Suchánek**	72 let
21. 12.	**Jaroslav Pižl**	62 let
22. 12.	**Anežka Nejedlová**	80 let
25. 12.	**Marie Šebková**	77 let
25. 12.	**Emilie Krausová**	65 let
26. 12.	**František Skořepa**	43 let
27. 12.	**Jaroslav Knittl**	76 let

1984

4. 1.	**Anna Šteyrová**	70 let
6. 1.	**Jaroslav Macner**	76 let
10. 1.	**Vilém Černý**	54 let
11. 1.	**Leopoldina Řezníčková**	96 let
11. 1.	**Milada Frábová**	70 let
16. 1.	**Pavlína Vosáhlová**	85 let

Připravila matrikářka MěstNV

KOUPÍME KNIHY

nakladatelství

TOUŽIMSKÝ - MORAVEC

Informace v redakci Zpravodaje

Zaměstnání v N. Bydžově

VELOREX

přijme vedoucího opravny jízdních kol. Požadovaná kval. vyučený strojní zámečník (opravář) nebo pod. vyučení. Plat D6–D7 + prémie + osobní hodnocení. Zájemci se mohou hlásit v Hradci Králové, tel. 32 806 s. Fairaisl nebo na MěNV Nový Bydžov, odbor výstavby.

TECHNICKÉ SLUŽBY

města N. Bydžova přijmou:

ELEKTRIKÁŘE

ŘIDIČE POPEL. VOZU (řidičský průkaz C)

HLÍDAČE SKLÁDKY – i důchodce

PRACOVNÍKA pro provoz koupaliště a kluziště.

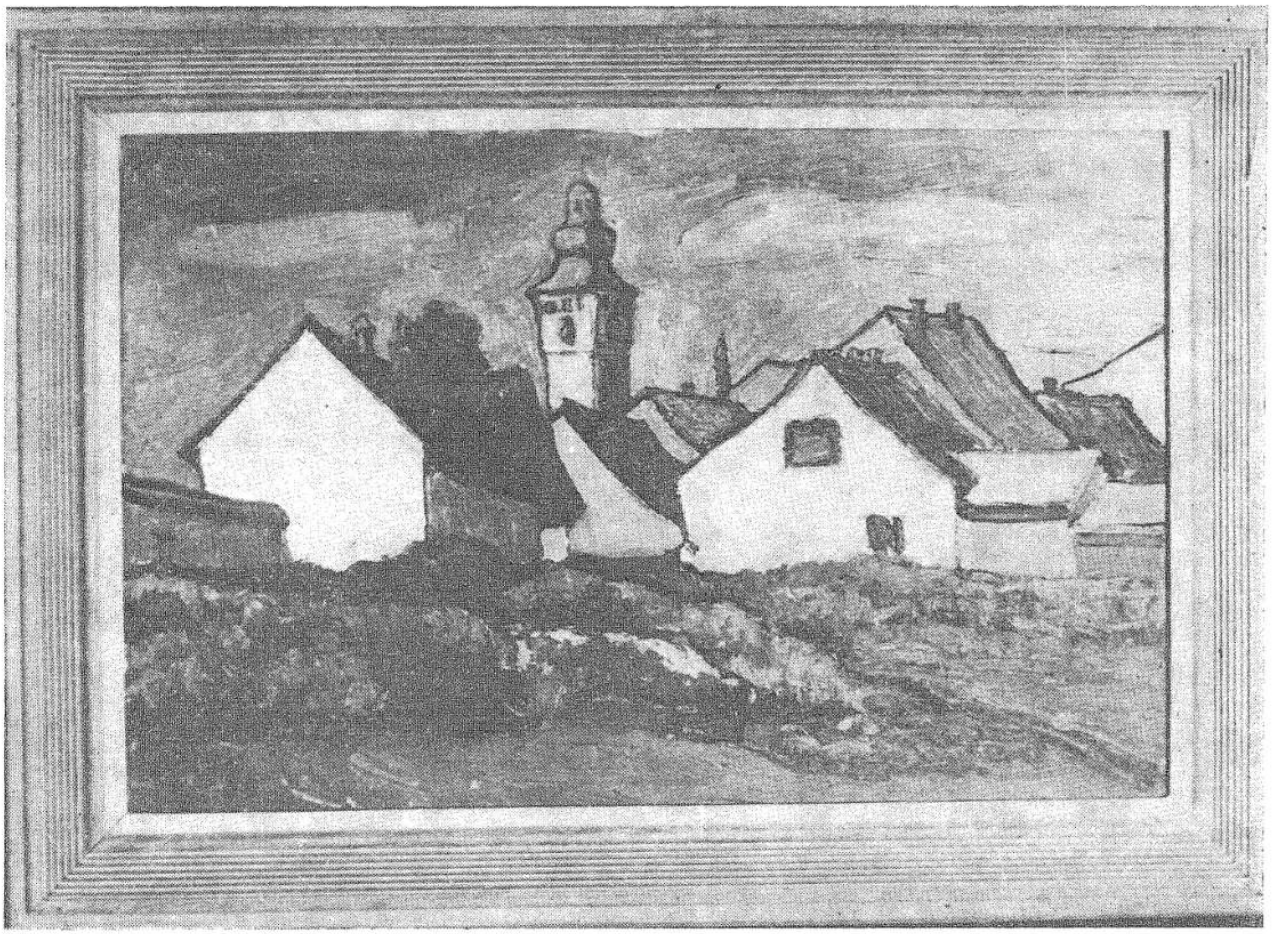
Informace o platových podmínkách TS N. Bydžov.

Bytový podnik Nový Bydžov

přijme

ZEDNÍKY, POKRÝVAČE, KLEMPÍŘE, ELEKTRIKÁŘE, INSTALATÉRA, POM. DĚLNÍKA.

Po modernizaci BYT K DISPOZICI! Bytový podnik, Žižkova ul.

NOVÝ BYDŽOV – obraz akademického malíře Bohumila HORYNY, rodáka z Červeněvsi (12. 6. 1914). Městské kulturní středisko připravuje výstavu prací Bohumila Horyny na říjen letošního roku.

VZPOMÍNKA NA BYDŽOVSKÝ KRAJ

Otiskujeme úryvek z básně, kterou nám poslal recepční hotelu Lev Josef Hloušek. Dostal ji od Jiřího Víta z Ostravy, kterému se zalíbilo naše Novobydžovsko a vybral si tento kraj pro chvíle dovolené.

Jiří Vít

Jak rád se budu vždy vracet do krásného kraje,
dokud mi zrak nezeslábne,
abych zas uviděl kousek té přírody,
velmi - půvabné.
Uchvácen romantikou a hebkou její - něžností,
chtěl bych tu zapomenout
na každé všední - starosti.
Jak rád se budu vždy vracet do krásného kraje,
jít pěšinou přes nebetyčné voňavé lesy a háje,
jen stále jít a jít a pak přejít
na pěšinu - kamenitou
a dojít až ke studánce s vodou pramenitou.
Jak rád se budu vždy vracet do krásného kraje,
kde jsem ještě nepoznal řeku Cidlinu
k ní se jednou na břeh posadit,
a vnořit svou duši do jejího klínu.
Jak rád se budu vždy vracet do krásného kraje,
jehož jsem si tak oblíbil,
vždy vracet, dokud jsem pln sil.
Ty krásný kraji!

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

UZÁVĚRKA

2. čísla
NOVOBYDŽOVSKÉHO
ZPRAVODAJE

25. dubna 1984

Naše adresa:
MKS, Revoluční 774
Nový Bydžov
PSČ 504 01

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

NOVOBYDŽOVSKÝ ZPRAVODAJ

Vydává Městské kulturní středisko v Novém Bydžově, nepravidelně. Řídí redakční rada. Odpovědný redaktor PhDr. Jiří Malina. Povoleno OK ONV v Hradci Králové pod čj. 218/72. Tisknou Východočeské tiskárny n. p. v Novém Bydžově. Náklad 1.400 výtisků.